

Berättelse

om hwad i Riket och dess Styrelse sig tilldragit
sedan sista Riksdag;

Gifwen Stockholms Slott å Rikssalen den 18 Januari 1869.

Från alla främmande makter har Kongl. Maj:t erhållit fortfarande be-
wis på det goda förstånd och de wänskapligen tänkesätt, som äro egnade
att främja utvecklingen af internationella förbindelser.

Förhållande
till främman-
de Makter.

Emellan de Förenade Rikena och Konungariket Nederländerna har i
Haag, den 11 Januari 1868, blifwit afflutadt ett Postfördrag, som är
ratificerad af Hans Maj:t Konungen den 31 och af Hans Maj:t Konun-
gen af Nederländerna den 26 Januari. Likaledes har med Kejsardömet
Ryssland blifwit i St. Petersburg den ³⁰/₁₈ April 1868 afflutad en Post-
konvention, som erhållit ratifikation af Hans Maj:t Konungen den 8
Maj samt af Hans Maj:t Kejsaren af Ryssland den ⁶/₂₄ Maj
April.

Postfördrag.

Genom Ministeriella Deklarationer, utfärdade i Stockholm och Ber-
lin den 28 Mars 1868, äro widtagna wisja ändringar i den emellan
Sverige och Preussien under den 29 Oktober 1864 afflutade Telegraf-
konvention.

Deklarationer
rörande
ändringar i
Telegraf-
konvention.

Bih. till Riksd. Prot. 1869. 1:a Saml. 1:a Afdeln.

1

Riksdags-Berättelsen.

Konvention äfvensom uti de i December månad 1865 och Juni månad 1866, rörande samma Konvention, utvecklade Deklarationer. De uti nämnde handlingar träffade öfverenskommelser ega förbindande kraft icke blott för Sverige och Preussien, utan äfwen för Sverige och Nord-Tyska Förbundet.

Deklaration
angående be-
frielse från ut-
skylber, m. m.

På grund af en i Florens den 25 Maj 1868 undertecknad Mini-steriell Deklaration kommer den med Konungariket Italien den 18 December 1866 träffade öfverenskommelsen, angående befrielse för Swenska och Norska undersåter i Italien samt för Italienska undersåter i Sverige och Norge från utgörande af utskylber såsom ersättning för personlig tjenstepligt m. m., att wara gällande till den 29 Oktober 1873.

Specialakt
angående
Swenska och
Norska under-
såters rättig-
heter i Turkiet.

Uti en i Constantinopel den 13 Juni 1868 af ministeriella om-
bud undertecknad Special-akt hafwa Swenska och Norska undersåter fått sig tillförsäkrad rättighet att besitta fast egendom uti Ottomaniska Kejsar-
dömet.

Konvention
om utlemnan-
de af förbry-
tare.

Emellan de Förenade Rikena och Kejsardömet Österrike är i Stock-
holm den 2 Juni 1868 afslutad en Konvention, rörande ömsefödig ut-
lemnande af förbrytare. Denna Konvention är ratificerad af Hans Maj:t
Konungen den 31 och af Hans Maj:t Österriskiske Kejsaren den 15 Juli.

Wänskaps-,
handels- och
sjöfarts-
traktat.

Sedan fråga blifwit väckt att träda i underhandling med Konungen
af Siam, i ändamål att genom traktatsenliga öfverenskommelser se de
Förenade Rikenas handel och sjöfart i nämnde aflägsna Stats farwatten
tillgodo, har genom å ömse sidor befullmäktigade ombud blifwit emellan
de Förenade Rikena och Konungariket Siam i London den 18 Maj 1868
afslutad en Wänskaps-, Handels- och Sjöfarts-traktat. Hans Maj:t

styrelse sig tilldragit sedan sista Riksdag.

3

Konungen har den 27 November ratificerat denna Traktat, hvars utve-
ling i London är snarligen att förwänta.

För de Förenade Rikena har Kongl. Maj:ts Minister i St. Peters-
burg deltagit uti den internationella Militär-Kommission, som, på Kej-
serliga Ryfka Kabinettets förslag, till behandling förehafst och uti en i
St. Petersburg den ^{11 December}/_{29 November} 1868 undertecknad Deklaration fastställt
wisja grunder i afseende på beskaffenheten af projektiler och deras an-
vändande i krig till sjös eller lands.

Kongl. Maj:t har gillat och godkänt de ändringar och tillägg, som
wid Telegrafkonferensen i Wien, den 21 Juli 1868, blifwit widtagna
uti den i Paris år 1865 afslutade internationella Telegrafkonvention.

Semlikt de till Justitie-Statsministern från domstolar samt polis-
och verkställande myndigheter för år 1866 inkomna uppgifter, har an-
talet af anhängiggjorda ärenden nämnda år utgjort, af twistemål 45,702,
deribland konkursmål 1,684 och urarfwamål 93; af alla konkurs- och
urarfwamål, utan afseende om twistefråga i dem till domstols afgörande
hänsfjutits, 5,861; af skuldfordringsmål hos Kongl. Maj:ts Befallnings-
hafwande 167,063; af andra civila ärenden 334,995; samt af brottmål
42,860. — I de samma år afgjorda brottmål hafwa åtalats 42,683
särskilda lagöfwerträdelser och blifwit sakfällde 34,210 personer, nemligen
31,440 män och 2,770 qvinnor. Bland dessa hafwa blifwit dömda till
dödsstraff 12 män, till straffarbete 1,414 män och 309 qvinnor, till
fängelse 447 män och 81 qvinnor, till annan urbota bestraffning 124
män och 4 qvinnor, samt till endast böter 29,443 män och 2,376
qvinnor.

Med afseende å förminskningen i balansen af oafgjorda mål i Högsta Domstolen, hafwa en af de Revisionssekreterare-besattningar, hwilka af Kongl. Maj:t genom konstitutorialier tillsättas, äfwen som en Kanslist- och en Kopist-tjenst i Justitie-Revisions-Expeditionen blifwit från den 1 Maj sistlidne år tillswidare indragna.

Indragning af ett Revisions-sekreterare-embete samt af en Kanslist- och en Kopist-besattning i Justitie-Revisions-Expeditionen.

I Rikets tre Hofrätter har deremot balansen af oafgjorda mål under sednare åren alltmer öfats; och, för att i någon mån afhjelpa detta för rättsökande menliga förhållande, har Kongl. Maj:t medgifwit, att nämnde Hofrätter hwar för sig under innewarande års wärsessioner och Swea Hofrätt jemwäl under sistförflutne års höstsession finge arbeta å en afdelning utöfwer de divisioner, af hwilka hwardera Hofrätten eljest består.

Tillökning i antalet af divisioner i Rikets Hofrätter.

Med anledning af ny rättegångslag för krigsmakten och sedan fråga uppstått om indragning af nuwarande Notarie- och Kanslistbesattningar i Krigs-Hofrätten, har förslag till de föreskrifter om göromålens fördelning emellan Krigs-Hofrättens öfrige civile embets- och tjenstemän, som i följd deraf kunde erfordras, blifwit upprättadt, hwilket förslag Kongl. Maj:t fastställt att gälla till esterrättelse från detta års början, dock sålunda att Notarien och Kanslisterna, så länge de i tjensten qwarstå, skola ega att fullgöra de dem förut åliggande göromål under Sekreterarens inseende.

Instruktion för Krigs-Hofrättens civile embets- och tjenstemän.

Efter wederbörande förslag har Kongl. Maj:t meddelat föreskrifter rörande förändrad organisation af Rådstufwurätten och Magistraten i Calmar och i sammanhang dermed uppgjord ny aflöningsstat för Rådstufwurättens och Magistratens ledamöter och tjenstemän, äfwen som angående indragning af en Rådmanstjenst i Christianstad och en sådan tjenst i Uleå; hwarjemte Kongl. Maj:t fastställt ny Ordning för Borgmästarewal

Organisation af Rådstufwurätt och Magistrat.

Walordningar.

i städerna Örebro, Sölvesborg och Marstrand samt förslag till förändrad röstberäkning wid dylika wal i städerna Helsingborg och Hernösand.

I sammanhang med meddelade föreskrifter angående förändrad in-
delning af nybyggena Nordanas och Tjällnäs i administrativt och ekle-
siastiskt hänseende har Kongl. Maj:t förordnat, att nämnde nybyggen skola
filijas från Arjeplogs tingslag och förenas med Lycksele tingslag.

Reglering af
domstols-
indelningen.

På gjord framställning har Kongl. Maj:t stadgat, att Gerts härad
fall å länscellfängelset i Christianstad hafwa tingsstad för ransakning i
brottmål med häftad person.

Tingsstad för
ransakning
med häftad
person.

Fångantalet har under sistförflutne år såwål wid straff- och arbets-
fängelserna som ock i länss- och kronohäkten varit owanligt högt; och
då på wisja orter äfwen inträffat, att fängwårdsanstalterna varit för
ändamålet otillräckliga, hafwa särskilda åtgärder måst widtagas för att
bereda utrymme åt fångarna. Sälunda hafwa dels enskilda lägenheter
blifwit till fånglokaler förhyrda, dels ock äldre, under sednare tider ej be-
gagnade fängelser för fångars emottagande på nytt iordningsställt; hwar-
förutom föreskrifter meddelats om förflyttning af fångar från de fän-
gelsor, der bättre utrymme för fångpersonalen företrädeswis behöfde bere-
das, till andra mindre öfverfyllda häkten och straffanstalter.

Särskilda åtgärder med
afseende å till-
ökning i fång-
antalet.

Arbetet å den nya fängelsebyggnaden i Hudiksvall har framskridit
så långt, att det samma under innewarande år torde komma att afslutas.

Fängelse-
byggnaden i
Hudiksvall.

Då wid straffängelsset i Landskrona direktörs- och redogörarebe-
fattningarne, hwilka hittills varit i en hand förenade, från detta års
början innehafwas af särskilda personer, har Kongl. Maj:t förordnat, att
det genom Kongl. Brefwet den 11 December 1860 Kommendanten i

Föreskrift an-
gående kasja-
kontrollen wid
straffängelsset
i Landskrona.

Landskrona gifna uppdrag att kontrollera nämnda fängelses kassa och till riktigheten attestera kassarapporterna skall med sistförflutna års utgång upphöra.

Tjenstårsberäkning för de wid fångwärden anställda läkare.

Samwäl är det nådiga förklarande meddeladt, att samtliga läkare wid straff- och arbetsfängelserna samt wid läns- och kronohäktena äro berättigade att tillgodonjuta tjenstårsberäkning lika med civila läkare i Statens tjenst.

Lagförändringar.

Kongl. Maj:t, som under den 1 Maj 1868 utfärdat de af Kongl. Maj:t föreslagna, af Riksdagen antagna Förordningar dels angående förändrade föreskrifter i fråga om bysättning och dels angående bouppteckningars och arffkistens upprättande i stad, har till nedannämnde af sednast församlade Riksdag afgifna förslag till lagförändringar, öfwer hwilka Kongl. Maj:t icke kunnat före Riksdagens åttfijlände meddela beslut, sedermera, i den ordning 87 § Regeringsformen föreskrifwer, lemnat nådigt bifall och låtit å dessa förslag grundade förordningar under följande dagar utfärdas, nemligen:

- 1868 den 12 September, angående upphäfwande af sista momentet i 37 § af 17 Kapitlet Jorda-Balken;
- » f. d. angående förändring i Förordningen angående handelsböcker och handelsräkningar den 4 Maj 1855;
 - » f. d. angående ändring af 54 § och tillägg till 104 § i Konkurslagen af den 18 September 1862;
 - » f. d. Ansvarighetslag för Riksdagens Fullmäktige i Sveriges Riksbank;
 - » f. d. Ansvarighetslag för de af Riksdagen förordnade Ledamöter i styrelserna för Sveriges Riksbanks Lånekontor i orterna;

styrrelse sig tilldragit sedan fjärde Riksdag.

7

1868 den 12 September, Ansvarighetslag för Riksdagens Fullmäktige i Riksgäldskontoret; samt

» den 11 December, sedan allmänt Kyrkomöte lemnat sitt samtycke, angående särskilda sammankomster för andaktsöfningar; hvarjemte Kongl. Maj:t, efter det de i föregående berättelser till Riksdagen omsfärdade förslag till förändrad frigslagsstiftning blifwit i Högsta Domstolen granskade, under den 11 Juni 1868 utfärdat:

Strafflag för frigsmakten;

Disciplin-Statut för frigsmakten;

Förordning om frigsdomstolar och rättegången derstädes; samt

Förordning om införande af de nya frigslagarna och hwad i afseende derpå iakttagas skall.

Öfver de af sednaste Riksdag beslutade lagförändringar, hwilka Kongl. Maj:t ansett sig ej böra bifalla, will Kongl. Maj:t meddela särskild berättelse, innefattande jemväl de skäl, som funnits hindra förslagens antagande.

På grund af ofwan anmärkta Förordning den 1 Maj 1868 angående bouppteckningars och arfskiftens upprättande i stad har Kongl. Maj:t, efter gjorda framställningar, förordnat att i städerna Upsala, Westerwif och Nyköping Magistratens befattning i afseende å upprättande af bouppteckningar och arfskiften skall upphöra.

Upphörande af Magistrats befattning med bouppteckningar och arfskiften.

Den af Kongl. Maj:t förordnade komité för utarbetande af förändrade stadganden till betryggande af eganderätt till fast egendom och af inteckningssäkerhet har under följande år till Kongl. Maj:t afgifwit underdånigt betänkande med förslag till lag om inskrifning i fastighetsbok och till förordning angående wisja lagförändringar i sammanhang

Förslag till lag om inskrifning i fastighetsbok, m. m.

med införandet af nämnde lag. Detta förslag har öfverlemnats till Högsta Domstolens granskning, men dess yttrande har ännu icke afgifwits.

Förslag till stadga angående allmänna Underdomstolarne å landet, m. m.

Likaledes har under sistförflutne år den, på sätt i berättelsen till förra Riksdagen förmäles, af Kongl. Maj:t nedsatta komité för utarbetande af förslag till förändrade stadganden angående Håradsrätternas arbetsfätt afslutat sina arbeten och till Kongl. Maj:t inkommit med underdånigt betänkande och förslag till Stadga angående allmänna Underdomstolarne å landet och till Förordning om wisfa lagförändringar i sammanhang med antagande af nämnda Stadga, äfwen som till färskilda Förordningar om ändring af eller tillägg till åtfylliga lagstadganden jemte betänkande angående reglering af domsagor och tingslag i Riket. Öfwer dessa förslag har Kongl. Maj:t från Rikets Hofrätter infortrat underdåniga yttranden, som ännu ej inkommit.

Förslag till lag om wattenrätten.

Då de af wederbörande afgifna yttranden, som under loppet af sistlidne år fullständigt inkommit, öfwer det i berättelsen till förra Riksdagen omnämnda förslag till ny lag rörande wattenrätten innehållit många och wäsendtliga anmärkningar, har en omarbetning af förslaget befunnits wara af nöden.

Komité för utarbetande af lagförslag angående utsköfningswäsendet.

Nedan i underdånig skrifwelse den 26 Oktober 1860 fästade Rikets Ständer Kongl. Maj:ts nådiga uppmärksamhet på de mångfaldiga bristerna uti lagarna angående utsköfningswäsendet. Behofwet af en revision utaf dessa lagar har sedan dess gjort sig alltmera kännbart; och Kongl. Maj:t har med anledning deraf uppdragit åt en komité att utarbete förslag till förändrad lagstiftning angående utsköfningswäsendet äfwen som till de öfriga förefkrifter, som, dermed egande sammanhang, kunde finnas erforderliga och lämpliga.

Sedan Riksdagen, uti skrifwelse den 13 Maj 1867, angående wänta förslag om ändringar i landtsförswarets organisation, hos Kongl. Maj:t anhållit, bland annat, att genom dertill kommenderade sticlige officerare af olika wapen en fortgående komité måtte bildas, med åliggande att afgifwa utlåtanden rörande landts- och sjöförswarets förseende med tidsenliga wapen och lämplig ammunition, äfvensom rörande befästringswäsendet samt de öfriga frågor, Kongl. Maj:t kunde täckas till densamma öfwerlemna; så har eu sådan fortgående komité, under benämning "Wapen- och Befästrings-komitéen", blifwit af Kongl. Maj:t tillsatt samt instruktion för densamma utfärdad.

Wapen- och
Befästrings-
komitéen.

I afseende å anskaffningen eller tillverkningen af infanterigewär efter nya modellen, har förekommit, att sedan de i Amerika uppköpta maskiner för denna gewärstillverkning till Sverige ankommit, hafwa så wäl dessa som de inom landet ytterligare anskaffade dylika maskiner blifwit uppsatta wid Carl Gustafs stads gewärsfaktori, hwarest verkstäderna erhållit en härför erforderlig utwidgning samt en ny byggnad blifwit uppförd; hwarwid kostnaden för de sistnämnda maskinernas anskaffning, äfvensom för byggnadsarbetet, kunnat bestridas utan anlitande af det extra gewärsanslaget.

Gewärs-
anskaffningen.

De i Amerika beställda 10,000 stycken gewär och 20,000 stycken låsmekanismer hafwa blifwit levererade, dock har den härför bestämde tid icke obetydligt öfwerffridits. I den mån dessa låsmekanismer ankommit har deras kompletterande till gewär fortgått wid nämnda faktori, hwarest derjemte, sedan tillverkningens början, förfärdigats 3,000 stycken gewär af 1867 års modell samt 7,000 stycken låsmekanismer, afsedda för förändring af de uti förråden befintliga gewär af 1860 års modell. En så stor arbets-

Bih. till Riksd. Prot. 1869. 1:a Saml. 1:a Afdeln.

2

Riksdags-Berättelsen.

produkt under kortare tid har likväl icke funnat af faktoriets ensamt åstadkommas, utan hafwa åtskilliga gewärskdelar blifwit af enskilda personer levererade till ett värde af öfwer 200,000 Riksdaler.

Wid Husqwarna gewärsfaktori hafwa 4,000 stycken gewär blifwit för Statens räkning tillverkade.

Förändring
af gewär.

Förändring af gewär utaf 1860 års modell till bakladdningsgewär enligt af Kongl. Maj:t fastställd modell har tagit sin början wid reparationsverksstäderna uti Stockholm, Christianstad och å Carlsborg.

Koppar-
patroner.

Wid Marieberg har fabriken för förfärdigande af kopparpatroner blifwit fullständigt ordnad. Tillverkningen, som med nu befintliga maskiner kan uppdrifwas till 500,000 stycken hylsor i månaden, har uppgått till närmare 4½ millioner patroner, hwaraf en mindre del är afsedd till exercis.

Sedan Kongl. Maj:t anbefallt anläggandet af en kopparpatronsfabrik äfwen wid Carlsborg, hafwa de härtill erforderliga maskiner blifwit beställda samt anstalter fogade för fabriken inrymmande å fästningen.

Utbefning af
gewär.

Till beredande af nödig kännedom hos manskapet om det nya bakladdningsgewäret af 1867 års modell samt sättet för dess handterande, hafwa redan dels samtliga infanteri-regementen och corpser fått sig tilldeladt ett mot regementenas och corpsernas skarpskyttar swarande antal gewär af den nya modellen, dels ett mindre antal sådana gewär blifwit utlemnadt till Gotlands Nationalbewäring och Krigsskolan wid Carlberg; hwarefter, och sedan den ökade tillgången sådant medgifwit, till en början Svea och Andra Lifgardes-regementena fått utbyta sina hittills begagnade äldre gewär emot gewär af den nya modellen; ankommande widare på Kongl. Maj:ts pröfning, huruvida, enligt derom väckt förslag och efter

det ett tillräckligt antal bakladdningsgewär hunnit anskaffas, sådana gewär för hela infanteriets behof må utlemnas.

För öfrigt, och i afseende å gewärswården, har blifwit förordnad, att gewärsmederne wid samtliga infanteri-regementen och corpsen skola, i wiß derför bestämd ordning, inställa sig wid Carl Gustafs stads gewärsfaktori, för att genomgå en praktisk-theoretisk kurs i tillverkning, sammansättning, besigtning och skottställning af 1867 års bakladdningsgewär samt gewärs wård i allmänhet.

Gewärsmedernas
undervisning
om det nya
gewäret.

Fortifikations-arbetena wid Carlsborg samt i Stockholms och Carlskrona skärgårdar hafwa, enligt af Kongl. Maj:t fastställda arbetsplaner, fortgått i mån af tillgängliga medel. — Wid Carlsborg har, utom arbete å retranchementet, inredning af slutwårnet blifwit fortsatt samt desutom, enligt särskild föreskrift, uppfördt ett större förrådsstjul till inrymmande af frigsbrygge-equipager och en fältpark eller annan Arméen tillhörig materiel, hwilket i allt fall nödiga arbete nu föranledts i följd af Fångwårdsstyrelsens framställning om beredande af sjskelsättning å kronoarbetsemanskapet å fästningen. — Arbetet med skansen å Rindön inwid Djupet har fullföljts till de delar, arbetsplanen bestämmer; och har nödig jordrymd för befästningen skolat genom expropriation Kronan tillwinna, då öfwerenskommelse under hand med jordegaren icke kunnat träffas, i afseende till dennes öfwerdrifna anspråk. Till expropriationskostnadens bestridande har Kongl. Maj:t varit i tillfälle anwisa särskilda, under Kongl. Maj:ts disposition warande medel. — Wid Carlskrona har arbetet på skansen å Westra Hästholmen samt försänkningen i sundet derbredwid fortsatt med den mindre summa, som fanns reserverad af föregående årens anslag till samma arbeten.

Fortifika-
tions-arbeten.

Ny Elfsborgs
fästning.

I sammanhang med föreslagen försäljning af åttskillig, oanvändbar eller öfverflödig artilleri-materiel å Ny Elfsborgs fästning, har hos Kongl. Maj:t kommit under pröfning, huruwida Ny Elfsborg borde fortfarande såsom fästning bibehållas eller icke; Och har, i anledning af meddelad upplysning om denna fästnings nuwarande tillstånd, Kongl. Maj:t, jemte förklarande det Ny Elfsborg i sitt närwarande skick skall upphöra att räknas bland rikets fästningar, i nåder förordnat, att, så snart ske kan, garnisonen derstädes från Göta Artilleri-regemente, så widt till öns och derwarande byggnaders bewakning någon del af densamma ej erfordras eller denna bewakning på annat sätt kan åstadkommas, må återgå till hufwudstationen i Göteborg, äfwen som den öfverflödig blifwande förråds-personalen med flera från platsen förflyttas eller indragas.

Komman-
dantsbeställ-
ningar.

Då flera af nuwarande kommandantsbefattningar ansetts kunna undwaras, till besparing af dermed förenade utgifter, har blifwit förordnadt, att kommandantsbeställningarne så wäl å Ny Elfsborg som ock i Landskrona, Helsingborg och Ystad, så fort sådant låter sig verkställas, skola indragas.

Pontonier-
bataljonen.

Pontonier-bataljonens tredje kompani är numera fullt uppsatt.

Arméens wa-
penöfningar.

Med undantag af Regementsmöten wid indelta infanteriregementen och corpsen, hwilka möten under år 1868 varit inställda, hafwa Arméens wapenöfningar under året i stadgad ordning försiggått. Berörde regementsmötens inställande för året har föranledts af Kongl. Maj:ts och Riksdagens beslut att använda de derigenom besparade medel för gewärs-tillverkningen. — För öfrigt hafwa underbefälsfolor, en sådan inom hwarje militärdistrikt, varit organiserade, wid hwilka inalles 116 under-officerare och 696 man korporaler och soldater erhållit underwisning.

Bewäringsmanskapet har till wapenöfning varit sammandraget, såsom wanligt. — Den åt bewäringsöfning lemnade rättighet att, mot erläggande af wiß afgift, för år 1868 bestämd till 100 Riksdaler, winna befrielse från wapenöfning i fredstid, har begagnats af 602 wapenöfningsskyldiga. De erlagda afgifterna, sålunda utgörande tillhoppa 60,200 Riksdaler, hafwa kommit Allmänna Bewäringsfonden till godo. — Såsom **bewäringseliter**, för hwilka kostnaden till en del utgår från nämnda fond, finnas för närwarande antagna 190 personer.

Bewäringsmanskapet.

Några få frivilliga skarpskytteföreningar hafwa under år 1868 tillkommit, hwaremot af de förut bildade mer än tjugo uppå derom gjord anmälan blifwit upplösta. De frivilliga skarpskytteföreningarnes antal uppgår för närwarande till 276 med en sammanlagd styrka af omkring 38,500 aktiva medlemmar. — Utom försälda skjutöfningar i provinserna, hwartill anslagna medel blifwit utdelade, har i Stockholm en allmännare täflingsöfning egt rum.

Frivilliga skarpskytteföreningarne.

För utbildning i frigareyrket hafwa sex Swenska officerare haft anställning wid Kejserliga Franska arméen i Algeriet, samt erhållit understöd från det för dylikt ändamål bewiljade anslag.

Swenska officerares anställning i utländsk frigtjänst.

För det yngre manskapets af stamtruppen samt bewäringsmanskapets kroppsliga utbildning har blifwit anskaffad fältgymnastikredskap, afsedd att under mötestiden uppställas å samtliga indelta infanteri-regementens och corpsers samt Wermlands Fältjägare-regementens mötesplatser.

Fältgymnastikredskap å Arméens mötesplatser.

Då användandet af fältsignalering i widsträcktare omfång på sednare tider tillwunnit sig stor uppmärksamhet inom flera länders arméer, hafwa härstädes försök med så wäl elektrisk som optisk fältsignalering

Fältsignalering.

under året egt rum. För desä försök har blifwit anskaffad telegrafmateriel för en linie af omkring en Swenssk mil samt för två stationer, äfvensom apparater till optisk fältsignalering för en större och två mindre signalstationer.

Ridskolan wid
Strömsholm.

Den nya ridskolan wid Strömsholm har, efter det nödiga byggnader hunnit uppföras samt öfriga förberedande åtgärder blifwit widtagna, den 15 September 1868 trädt i werksamhet; och har Kongl. Maj:t, jemte det stat och reglemente för skolan blifwit utfärdade, tillika i nåder förordnat, att genomgåendet af kurs wid ridskolan skall utgöra wilkor för winnande af befordran till löjtnantsgrad wid Kavalleriet för alla hädan- efter wid nämnda wapen inträdande officerare, äfvensom för sådana nu warande underlöjtnanter, hwilka icke annorstädes genomgått motsvarande kurs i ridning eller ock, på grund af en längre tids tjenstgöring, af Inspektören för Kavalleriet, uppå wederbörande chefers anmälan, pröfwas behörige att från detta wilkor frikallas.

Rotering af
hemman inom
Drebro län.

Sedan Kongl. Maj:t förklarar, att de tjenstbarheter till Dylta swafwelbruk, hwilka af ålder ålegat wisja hemman, tillhopa 101 $\frac{1}{2}$ mantal, inom Arbergs, Hoffta, Kihls, Glanshammars och Ringkarleby socknar inom Drebro län, skola med den 14 Mars 1869 upphöra, men desä hemman i stället indelas till *ordinarie rotering*, hwarifrån de hittills i följd af berörda tjenstbarheter warit befriade; har Kongl. Maj:t i nåder förordnat, att ifrågawarande hemman skola inroteras under Nerikes regemente i öfwerensstämmelse med de grunder, som för indelning till *ordinarie rotering* i allmänhet finnas stadgade, samt uppdragit werkställigheten häraf åt en särskild kommission; hwarjemte stadgats, att roterings- skyldigheten för hemmanen skall inträda den 14 Mars 1869 och utgöras medelst vakansafgift, intilldeß effektiv rotering kan warda påbjuden.

Topografiska corpsens arbeten under år 1868 hafwa omfattat: triangelmätningar inom weftra Nerike, öftra Wermland och Östergötlands län, till samwerkkan med ekonomiska kartverket; wanliga fältmätningar inom Sönköpings län; militär-affattningar med beskrifningar öfwer wigtigare part i Stockholmstrakten; höjdmätningar och afwägningar i Småland, Halland och Westergötland.

Topografiska
corpsens ar-
beten.

Utom corpsens egen personal hafwa wid dessa arbeten warit anställda 10 från Arméen kommenderade officerare.

Af kartan öfwer Sverige i måttstocken 1:100000 är bladet Westeras under årets lopp utgifwet. Under gravering äro 12 blad af samma karta samt länskartan öfwer Calmar län i måttstocken 1:200000. Wid dessa arbeten äro anställda 5 gravörer och 5 gravörs-elever.

I samwerkkan med Sjökartekontoret hafwa triangelpunkter utfatt till en blifwande triangelmätning från Helsingland utmed Bottniska wiken till Haparanda.

Från anslaget till understöd åt behöfwande, efter 1808 och 1809 års krig qwarleswande Landtwärnsmän har, efter det de inkomna ansökningshandlingarne blifwit pröfwade, understöd kunnat tilldelas hwar och en af de dertill berättigade sökande med ett belopp af 19 Riksdaler.

Understödd åt
f. d. Landt-
wärnsmän.

Den år 1866 i nåder tillsatta komité för utarbetande af förslag till förenkling i Sjöförswarets ekonomiska och medelsförvaltning m. m., äfwen som till förändringar och inskränkning ar uti Sjöwapnets nuwarande såwäl civila, som bewaknings- och arbetspersonal, har afgifwit sitt underdåniga betänkande och Förvaltningens af Sjöärendena samt wederbörande Stationsbefälhafwares underdåniga utlåtanden deröfwer blifwit infortrade.

Ordnandet af
Sjöwapnets
ekonomiska
förvaltning
och derwid
anställda per-
sonal.

Ny rotering. Rotering af tillökningsfatt å åtskilliga hemman i Gefleborgs län samt af till skattehemman försålda f. d. Kronofäteriet Sannegården i Göteborgs och Bohus län, äfvensom af f. d. posthemman inom Stockholms, Blekinge, Calmar och Wester-Norrlands län har egt rum och under nästlidna år wunnit fastställelse.

Bewäringsmanskapets öfning. De bewäringsfkyldige inom sjöwapnets områden hafwa gemensamt med landtbewäringen, under befäl från Arméen, undergått wapenöfning, med undantag af Blekinge läns bewäringsmanskap, som exercerats af Marinregementets befäl; Och hafwa, i afseende på inmöstrade bewäringsfkyldige, som tillhört frivilliga skarpskytteföreningar, tillämpats bestämmelserna i nådiga Kungörelsen den 11 Augusti 1863.

Extra machinisters antagning. I likhet med hvad nästföregående åren egt rum har, till afhjelpande af brist på Machinister wid samtidig rustning af flera utaf Flottans ångfartyg, tillåtelse meddelats till antagande af extra machinister.

Personalens instruktion. Under nästförflutna år hafwa, lifasom förut, yngre officerare af Flottan erhållit tjenstledighet på längre tid för att genom tjenstgöring å främmande nationers krigsfartyg förskaffa sig öfning samt derunder, då tjenstgöring egt rum å Stor-Brittanniska fartyg, kommit i åtnjutande af stipendier till årligt belopp af 100 £ Sterling från därför afsedda medel, hwarjemte stipendier för sådan tjenstgöring äfwen i andra maktens mariner blifwit utdelade af "Anslaget till stipendier för officerare wid Flottans corpser under anställning i utländsk tjenst eller kommandering utrikes", från hwilket anslag ersättning jemwäl utgått till åtskillige officerare, som, för inhemtande af tillförlitliga underrättelser om nyan- skaffad och under tillwerfning warande tidsenlig sjökrigsmateriel, warit

kommanderade till England, Frankrike och Österrike, äfvensom till tvänne officerare, hvilka beordrats till Danmark, för öfverwarande af försöks-
skjutningar emot pansarplåt.

Att sjöwapnet och dess corpsjer tillhörande officerare har fortfarande lemnats tillfälle att begagna underwisning wid Gymnastiska Central-
institutet samt maskinverksstäder inom och utom landet, allt med åtnju-
tande under tiden af stadgade förmåner.

Uti den för bildande af befäl wid Flottan och Skärgårds-Artilleriet i Stockholm inrättade Sjökrigs-
skolan. Sjökrigs-
skolan. hafwa under året 7 kadetter och 19
elever åtnjutit underwisning.

Med användande af de utaf Riksdagen bewiljade kreditiv har Pensionerin-
gen wid
sjöwapnet.
den förbättrade pensioneringen så wäl af Sjöförswarets embets- och tjen-
stemän samt betjente, som af dess gemenskap, kunnat upprätthållas i
enlighet med derför meddelade föreskrifter.

Rustningarne wid sjöwapnet sifflidne är hafwa, lifasom förut i Exercis och
rustningar wid
sjöwapnet.
fredstid, hufwudsakligen haft till föremål att bereda öfning för befäl och
manskap, för hwilket ändamål företagits:

expeditioner med korvetten af Chapman till Atlantiska Oceanen
för öfning af kadetter och korvetten Norrköping till Nord-Amerika samt
på hösten med ångfregatten Vanadis till Medelhafwet och med ångkor-
vetten Gefle till Westindien och Södra Amerika;

öfningsexpedition i Östersjön och Bottniska wiken med monitorn
John Ericsson samt uti Stockholms och Södertelje skärgårdar med åtskil-
liga Skärgårds-Artilleriets fartyg, nemligen 6 kanonångslupar och 4 chefs-
fartyg; samt

Bih. till Riksd. Prot. 1869. 1:a Saml. 1:a Afdeln.

3

Riksdags-berättelsen.

en expedition med skonerten *Amfion*, ett mörşaresfartyg och tvåanne kanonslupar, för anställande af målfjutningar å den nya fjutbanan wid Morwiken nära Dalarön; hvarsförutan ångforvetten *Thor*, ångfartyget *Balkyrian* och kanonångslupen *Hogland* varit utrustade och använda till transporter.

Likasom föregående åren har kanonångslupen *Ingegerd* beordrats att under expedition till Nordsjön besöka de fiskeribankar, der Swenske fiskare plåga uppehålla sig, med särskildt uppdrag att, der sådant af behofwet påfallats, bispringa desse med proviant och läkarehjälp m. m.

Under den swårare årstiden hafwa kanonångsluparne *Gunhild* och *Alfhild* varit stationerade, den förre på Rikets westkust och den sednare wid ostkusten af Gotland, i ändamål att wara till hjälp för haverister och nödställda fartyg.

Postångfartyget *Sophia* har blifwit utrustadt från Flottans warf i Carlskrona samt derefter, försedt med besäl och manskap från Flottan, varit användt för en numera afflutad expedition till Spetsbergen och Polarhafwet.

Flottans far-
tyg.

Arbetet å fjerde monitorn har fortgått och kommer densamma att, efter anställda prof med olika slags jernplåtar, förses med tjockare pansarplåt än de öfriga monitorerna samt levereras färdig från Motala mekaniska verkstad nästinstundande sommar.

En ny snabbgående ångforvett om 500 hästkrafter är spantsatt och till en del bordlagd, en bepansrad ångkanonslup, *Garmer*, och ett chefsångfartyg, *Sköldmön*, aflevererade från Motala mekaniska verkstad, samt en, enligt Kaptenen *John Ericssons* system konstruerad, bepansrad kanonbåt för ånga och handkraft under loppet af året i det närmaste fullbordad wid Bergsunds mekaniska verkstad.

Sedan egaren af Sinspongs styckebruk år 1866, under stadgade Ausstaffning af kanoner, m. m. villkor, erhållit ett förlagslån af 90,000 Riksdaler, att användas till utwidgning och aptering af verkstäderna derstädes för tillverkning utaf kanoner af 12 decimaltums kaliber och derutöfver, hafwa berörda verkstadsförändringar numera blifwit verkställda och en profskanon af 12,83 decimaltums kaliber färdiggjuten.

Försölsfjutningar hafwa företagits med kanoner af olika kaliber för användande wid Stårgårds-Artilleriet och derwid affedd sprängladdning af dynamit.

Försöken med underwattensminor hafwa under året fortgått samt åtskilliga anskaffningar derför egt rum, äfwen som nådigt tillstånd lemnaats till begagnande af utdömda linieskeppet Driftigheten i och för sådana försök. Underwattensminor.

Åtgärder hafwa widtagits för tillwägabringande af ett förbättrat Nattsignaleringsapparater. nattsignalsystem för sjöwapnet, samt twänne nattsignaleringsapparater af ny uppfinning från England införskrifwits.

Under den 20 Maj hafwa nådiga Kungörelser utfärdats:

angående de grunder, hwarefter resekostnads- och traktamentsersättning för sjöförswaret tillhörande personer skall wid kommanderingar utgå; samt Utfärdade författningar.

angående ändring och tillägg wid Kongl. Förordningen den 21 December 1865, om mätning af handelsfartyg och båtar samt deri åberopade Instruktion för skeppsmätare.

Med anledning af inträffade nya och förändrade förhållanden i affeende på sjöarten uti åtskilliga farleder inom Riket, har nådig fast-

ställelse den 30 Oktober meddelats å ett uppgjort förslag till förändring af lotstaxan N:o 2 uti Kongl. Förordningen om lots- och fyrinrättningen i Riket af den 9 Juli 1862.

Nådig förklaring har meddelats angående indelningsbåtsmännens uti Blekinge län rättighet att in natura utfå dem i aflöning tillkommande spanmål, hö och halm; äfvensom nya föreskrifter utfärdade om extra läkares wid sjöwapnet aflöningsförmåner.

Kontrakt om Kronans öf-
wertagande af
anläggning och
underhåll af
båtsmännens
kappsäckar och
småperjedlar.

Kontrakt om öfverslytning på Kronan af bestyret med anläggning och underhåll af båtsmännens kappsäckar och s. k. småperjedlar. hafwa numera blifwit ingångna med större delen af rust- och rotehållare wid båtsmanshället.

Sjömätning-
gar.

Sjömätningar hafwa år 1863 fortsatts uti Stockholms skärgård från föregående årets slutpunkter wid Hårstens och Harö skärgårdsgrupper, Kanholmsfjärden, Windö- och norra Vermdö-landen samt Trälhafwet nordwärt hån öfwer Stora Möjan, Ingmarsö, Norra Ljusterö och till södra udden af Hylan samt Elgö och Bergshamra på fastlandet, tillsammans utgörande en areal af omkring 12 geografiska kvadratmil.

Längs kusten från Helsingborg till Stockholms skärgård, äfvensom kring Ölands och Gotlands kuster, hafwa sjömätningar utförts i och för insamlande af materialier till en förnyad upplaga af seglingsbeskrifningen öfwer dessa trakter.

På Norrlands kust, från Örnsköldswik till Haparanda, har en förberedande rekognosceringsexpedition, i och för utfästade af ett triangelnät öfwer denna kust, blifwit utförd.

” Två nya sjöfort öfwer Finnska wiken i skalan $\frac{1}{200,000}$ hafwa blifwit färdiggraverade och utgifna under året; och äro under gravering en general-

karta öfver Österfjön och Kattegat samt två specialkartor öfver Bohuslänns kust.

Från boktryckspressen har utgifwits 10:de häftet af "Underrättelser för sjöfarande"; äfwenfom under året omkring 7,500 stycken aftryck blifwit tagna af Sjökartekontorets plåtar.

Fyrinrättningen å Hamnefär, ett utaf de s. k. Paternoster-skären lots- och Fyrinrättningen. utanför Marstrand, hwilken fyr hufwudsakligen affsetts att ersätta den å Carlstens fästning befintliga, men i anseende till sitt höga läge mindre lämpliga, har under nästlidne höst blifwit fullbordad och försedd med en lins-fyrapparat med särdeles stark blänk af nyaste och bästa uppfinning, och wid desj tändning såwål nämnde fyr å Carlsten släckt, som en under året uppförd mindre ledfyr wid inloppet till Marstrand tänd; warande denna sednare försedd med en lins-fyrapparat af femte ordningen med ofärgadt stadigt sken.

Den beslutade förändringen af Hällö fyr har blifwit verkställd, så att densamma numera erhållit en omgående linsapparat af andra ordningen med tindrande sken, och ett fyrfartyg af jern utlagdt på grundet "Svenska Björn" wid nordöstra kusten af Stockholms skärgård. Till ledning för sjöfarande söderifrån till Stockholm har å skäret Måsknuf i farleden emellan Landsort och Elfsnabben blifwit på lämplig plats anbragt en fyrlykta med enahanda lysningsapparat som den å ledfyren wid Marstrand.

S öfrigt hafwa fyrorn samt bonings- och uthusbyggnader undergått reparationer och erhållit nödiga tillbyggnader, hwarjemte fjömärken uppförts der behof af dylika förefunnits, samt för sjöfarten wädliga underwattensgrund förssetts med nya prickar, äfwenfom förut befintliga sådana af enklare slag ersatts med större af ändamålsenligare beskaffenhet. En

del lotsplatser hafwa fått sig tilldelade större däckade lotsbåtar för att, så widt görligt är, i god tid förskaffa sjöfarten behöfligt lotsbiträde, i hwilken slytning dylika båtars omflytning till lämpligare ansedda platser jemwäl egt rum.

De för lots- och fyrpersonalens barn inrättade undervisningsanstalter hafwa fortfarande warit flitig besökta.

Siffräddnings-
wäsendet.

Anstalterna för skeppsbrutnes räddning hafwa wunnit ytterligare fullkomnande, och förberedelser hafwa träffats i slytning att åt dessa inrättningar gifwa än större utsträckning så widt sådant låter sig förena med tillgången i våra glest befolkade ffärgårdar på dugligt manskap till räddningsbåtarnes med tillhörande redskaps behöriga ffötande.

Sordbruket.

Den owanligt warma och torra wäderleken under siffklidne års sommar förorsakade uti mellersta och södra delarne af landet sädens brådmognad samt miswäxt å gräs och klöfwer, hwaremot i de norra länen erhöills god sförd så af säd som foderwäxter. Den spanmål, som sfördats, har warit af yppersta beskaffenhet samt, i förhållande till lastalet, i allmänhet owanligt gifwande, hwarigenom sädesfförden i det hela utfallit förmånligare än man till en början wägade hoppas. Af rotfrukterna, synnerligast af potatisen, har erhållits en rik sförd.

Underwis-
ningsanstal-
terna för
landthushåll-
ningen.

Wid samtliga undervisningsanstalterna för landthushållningen hafwa siffklidne år 539 personer njutit underwisning, 445 afgiftsfritt och 94 mot stadgad afgift. Landtbruksffolorna i Wester-Norrlands samt Göteborgs och Bohus län hafwa blifwit flyttade, den förre från egendomen Hammar till Nordwiks by i Nora socken och den sednare från Partilled

till stora Brem i Dwille socken. För Utluna landbruks-institut äro förnyade stadgar under den 8 Maj sifflidne år af Kongl. Maj:t fastställda.

Statens Landbruks-ingenjörer hafwa fortsarande för årets hela arbetstid anlitats samt uppgjort planer till odlings- och hvarjebanda andra förbättringsarbeten wid jordbruket för en sammantäknad areal af 324,891 qvadratref. Landbruks-ingenjörernas arbeten.

Det allmänna, sifflidne Augusti månad i hufvudstaden hållna, tolfte Swenska landbruksmötet lemnade en tillfredsställande bild af Swenska boskapsfötselns och mejerihushållningens framsteg. Detta möte ådagalade äfwen, hurusom tillverkningen inom Riket af åkerbruksredskap samt för landbruket användbara maskiner wunnit en sådan fulländning, att dessa alster af den Swenska industrien nu uthärda jemförelse med de bästa dylika från andra länder. Landbruksmötet i Stockholm.

Af slagtdjur och mejerialster har exporten fortgått på England, Danmark och Tyskland; och hafwa Swenska mejeriprodukter mer och mer tillwunnit sig efterfrågan och erkännande på den utländska marknaden. Exporten af slagtdjur och mejerialster.

Jemlikt Stambolländeristyrelsens sednast afgifna underdåniga berättelse funnos wid Rikets stambolländerier 28 tjurar och 239 kor eller tillsammans 267 Staten tillhörige djur. Stambolländerierna.

Under den 12 sifflidne September har Kongl. Maj:t uppdragit åt en komité att utarbete förslag till stuteriwäsendets ändamålsenliga ordnande och derwid taga i försikildt öfwerwägande: om stuteriernas ändamål ej kan winnas med ett mindre antal, men till afwel uteslutande afsedda Stuterierna.

djur; hvilka racer wid de olika stuterierna böra widmakthållas; lämpligaste sättet att för framtiden afgöra frågor rörande race-förändring; samt hvilka förändringar i afseende på stuteriernas ekonomiska och administrativa ordnande i öfrigt kunna vara af tidsförhållandena påkallade och leda till besparing i kostnaderna.

Fiskerinäring.
gen.

De från föregående åren i wisfa wattendrag fortsatta fiskeriunderfökningar hafwa så fortskridit, att förslag till fiskeriernas ordnande i samtliga större wattendrag inom de Norrländska länen, Stora Kopparbergs län samt Mälardalen under innewarande winter kunna till wederbörande myndigheter aflemnas. Intresset för sötwattensfiskeriernas frejdande synes vara i stigande och tjenstemännens werksamhet för sådant ändamål har äfwen såwäl af myndigheter som af Hushållningsjällskapen och enskilde blifwit i förökad grad tagen i anspråk. Sillfisket i södra Östersjön har på det hela taget varit lika gifwande som under föregående åren. Nya salterier och salteribolag hafwa äfwenledes kommit till stånd. Flera prof af Östersjösil, saltad efter Norskt method inom södra Sverige, företeddes wid det tolfte allmänna landtbruksmötet och tilldrogo sig der, såwäl för sitt låga pris som för sin utmärkta beskaffenhet i öfrigt, synnerlig uppmärksamhet, hwilket utan twiswel i icke ringa mån bidragit till den lifliga affättning, som på senhösten kommit denna efter Norskt method beredda Östersjösil till del. Uppmärksamheten har äfwen blifwit wänd på den rika tillgång på torstk, som finnes i södra delen af Östersjön, och lyckade försök hafwa blifwit gjorda att af denna fiskart bereda den i handeln på Medelhafwet, Holland och England lätt affättbara så kallade klippfisken. Det är anledning hoppas, att fortsatta försök i denna riktning skola öppna en ny förwärfskälla för den wid Rikets södra kust bosatta fiskarebefolkningen.

Den 1 Maj sifflidne år har meddelats förklaring af 22 § i Fiskeri-
 stadgan af den 29 Juni 1852. Förklarings-
Fiskeristad-
gan.

Uppå hemställan af Landtmäteristyrelsen har Kongl. Maj:t den 28
 Februari 1868 förklarad, att, med undantag från de allmänna föreskrif-
 terna i mom. 1 § 14 af Landtmäteri-instruktionen den 6 Augusti 1864, Ändringar i
Landtmäteri-
instruktionen,
samt förkla-
ring af arfwodestaxan för
landtmäteri-
förrättningar.
 renovation till General-Landtmäteri-Kontoret icke erfordras af karta och
 beskrifning öfver sådan hemmansklysning, som omförmäles i sednare
 mom. af § 94 i gällande Stiftesstadga af den 19 November 1866.
 Under den 31 nästlidne December är beslut fattadt om indragning af en
 ingenjörstjenst wid General-Landtmäteri-Kontoret, äfvensom en af denna
 indragning föranledd ändring i Landtmäteri-instruktionen meddelats; och
 har Kongl. Maj:t till Landtmäteristyrelsen aflåtit en uti No 40 i
 Swenskt Författnings-samling för sifflidne år intagen skrifwelse, inne-
 fattande förklaring af wissa punkter i arfwodestaxan för landtmäteri-
 förrättningar.

Enligt Landtmäteristyrelsens underdåniga berättelse för år 1867 Laga skiften.
 blefwo under sagda år 373 laga skiften och 2,263 andra landtmäteri-
 förrättningar afflutade.

Wid storstiftesförrättningarne i Stora Kopparbergs län och afwitt-
 rings-arbetena i de norra länen hafwa, utom Styresmännen, warit Storstiftes-
och afwitt-
rings-arbeten.
 sifflidne år 57 Landtmätare, nemligen 18 i Stora Kopparbergs, 1 i
 Semtlands, 2 i Wester-Norrelands, 21 i Westerbottens och 15 i Norr-
 bottens län.

Rikets ekonomiska kartewerk har bearbetats inom Östergötlands,
 Örebro, Wermlands och Norrbottens län. Fältmätningar och rekognosce-
 ring. Ekonomiska
kartewerket.
 Bih. till Riksd. Prot. 1869. 1:a Saml. 1:a Afdeln. 4

ringar hafwa verkställt på en areal af 24,4 kvadratmil i de tre förstnämnda länen samt 39,5 mil i Norrbottens län, hvarjemte åtskilliga afvägnings-, kartritnings- och beskrifningsarbeten utförts.

Geologiska
undersökning-
gar.

Geologiska undersökningar hafwa anställt i Semtlands, Upsala, Stockholms, Westmanlands, Örebro, Gfösborgs, Malmöhus och Christianstads län på en areal af 18 kvadratmil.

Rikets folk-
mängd.

Rikets folkmängd uppgick wid 1867 års slut till 4,195,681 personer emot 4,160,677 personer wid nästföregående års slut. Den hade alltså öfkat med 35,004 personer.

Författning-
gar, som röra
näringsarne.

Följande, näringsarne rörande författningar hafwa under år 1868 utfärdats, nemligen: den 7 Februari Kungörelser dels angående förändrad lydelse af mom. 3 litt. c. i Kungörelsen den 23 Mars 1866, innefattande föreskrifter till förekommande af smittosamma kreatursjukdomars införande i Riket, dels ock med förklaring af gällande bestämmelser i fråga om införsel till Riket af ull och andra i afseende å kreaturspest smittoförande waror; den 20 Maj Reglemente för Tjernkontoret; den 4 Juni Kungörelse angående Ullmagasinet i Norrköping, samt Förordningar dels om utsträckt frihet för Norske undersåter att i Sverige drifwa näring, dels angående på- och nationalitets-handlingar för å utrikes ort gående fartyg och dels angående sättet och ordningen för sjöfolks på- och afmönstring samt utfärdande af sjömansrulla, och den 8 September angående tillfälligt undantag från redan gifna föreskrifter till förekommande af smittosamma kreatursjukdomars införande i Riket.

Brufs- och
bergwerks-
rörelsen.

Enligt den underdåniga berättelse, Commerce-Collegium sednast afgifwit, woro under år 1867 wid brufs- och bergwerksrörelsen slysfelatte

23,352 arbetare. Samma år utfärdades 4,200 mutsedlar, hwaraf 512 å nyupptäckta och 3,688 å förut inmutade fyndigheter.

Följande nya verkstäder blefwo anlagda, nemligen: Blomfors stångjerns- och jernmanufakturwerk i Horns socken af Östergötlands län, Drummelsbergs masugn i Wester-Wåla socken af Westmanlands län, Hjelmasors manufakturwerk wid stångjernswerket af samma namn i Dals-torps socken af Elfsborgs län samt Kaswelstorps för tillgodogörande af blyglans jemte koppars- och zink-malmer affedda proshytta; hwaremot Gräsbofsjö stångjernswerk i Fernebo socken af Wermlands län blef anmäldt till nedläggning. Följande bergwerksprodukter åstadskommos: 11,820,267 centner bergs-, samt sjö- och myrmasm, 5,838,535 centner tackjern, 307,759 centner gjutgods, 4,010,368 centner stångjern, 537,915 centner jernmanufaktur och stål, 20 skålpund guld, 2,691 skålpund silfwer, 46,922 centner koppars-, 689 centner nickelskoppars-, 1,713 centner nickelfsten, 2,311 centner mesfing, 4,180 centner kopparsmide, 9,646 centner bly, 442,048 centner zinkmalm, 1,615 skålpund koboltmalm, 4,370 centner brunsten, 9,828 centner swafwel, 3,263 centner och 1,950 tunnor jernbitriol, 2,263 centner kopparsbitriol, 12,710 centner och 2,606 tunnor rödfärg, 5,244 tunnor alun, 1,702,606 kubikfot stenkol och marmor till värde af 13,305 Riksdaler.

Antalet af de fabriks- och manufaktur-inrättningar, som under 1867 i Riket woro i gång, war 2,258. Wid dem woro sysselsatte 30,297 arbetare. Tillverkningsvärdet uppgick till 79,179,464 Riksdaler eller 4,568,957 Riksdaler mindre än nästföregående årets enahanda värde. Den hufwudsakligaste minskningen i tillverkningsvärdet, jemfördt med föregående årets, har egt rum wid hel- och half-yllewäfnadsfabrikerna,

Fabriks- och
manufaktur-
inrättningar.

bomullswäfnadsfabrikerna, bomullsgarnsspinnerierna, tobaksfabrikerna, läderfabrikerna och oljeslagerierna.

Handeln och
sjöfarten.

Rörande Sveriges handel och sjöfart för år 1867 utwisar Commerce-Collegii sednast afgifna berättelser: att sammanlagda wärdet af in- och utförseln uppgått till ett belopp af 262,820,000 Riksdaler mot 219,976,000 Riksdaler år 1866; att, efter afdrag af myntadt och oarbetadt guld och silfwer, wärdet af den egentliga waruimporten år 1867 öfwerstigit enahanda import det nästföregående året med nära 21,500,000 Riksdaler; att wärdet af waruexporten år 1867 med ett i det närmaste lika belopp öfwerstigit wärdet af de år 1866 utförda waror; att sammanlagda dräktigheten af de år 1867 med last till Sverige ankomna och derifrån afgångna fartyg utgjort 692,688 nyläster eller 54,078 nyläster mera än de år 1866 med last till Riket ankomna och derifrån afgångna fartygs dräktighet; att Swenska och utländska fartygs andel i in- och utförseln varit, hwad införseln beträffar, för Swenska fartyg 48 procent, för Norska fartyg 4 procent, för det lands fartyg, hwarifrån införseln skett, 32 procent och för andra utländska fartyg 16 procent, samt, hwad utförseln angår, för Swenska fartyg 37 procent, för Norska fartyg 23 procent, för det lands fartyg, hwartill utförseln skett, 24 procent och för andra utländska fartyg 16 procent; att Sveriges handelsflotta, som wid 1867 års slut bestod af 3,301 fartyg om 94,842 nyläster, från föregående året till antalet minskats med 22 fartyg, men till dräktigheten ökats med 5,283 nyläster; att antalet af de Swenska handelsflottan tillhörande fartyg och båtar af tre nyläster och derutöfwer, hwilka under 1867 varit med den inrikes sjöfarten sysselsatte, utgjort 2,093 med en dräktighet af tillsammans 27,207 nyläster; samt att under år 1867 för handelsrörelse erlagts bewillning, beräknad efter en procent af uppfattad in-

komst, i städer med egen domsrätt 211,261 Riksdaler 42 öre och i städer, som lyda under landsrätt, i köpingar och på landet 29,417 Riksdaler 84 öre.

Genom nådigt Bref af den 25 Juni 1868 har Kongl. Maj:t förklarar, att det i § 68 af Ordningsstadgan för bränvinsbrännerierna af den 23 November 1860, sådan denna § lydde enligt Kongl. Kungörelsen den 20 Augusti 1867, föreforhanden stadgande, enligt hwilket förordnad, men icke i tjenstgöring infallad Öfverkontrollör, såsom godtgörelse för skyldigheten att hålla sig beredd att wid fallelse inträda i tjenstgöring, egde uppbära ett årswode af tre Riksdaler om dagen, upphört att vidare vara gällande; och under den 12 September samma år är Kungörelse utfärdad angående rättighet för bränwinstillverfare att på wäsa wilfor använda en i omedelbar förbindelse med afwerkningssredskapen ställd refertifikationsapparat.

Författningar rörande bränwinstillverkingen.

Under år 1868 tillverkades 10,179,533,5 kannor bränwin, för hwilken tillverkningsafgift till Statsverket erlagts med 7,138,327 Riksdaler 70 öre.

Bränwinstillverkingen.

Utom de Författningar, som här ofwan på spridda ställen äro omnämnda, har Kongl. Maj:t under år 1868 utfärdat: den 31 Januari Kungörelse angående ändring i Förordningen den 30 November 1855 om expeditionslöfen, den 24 Mars ordningsstadga för Rikets städer; den 20 Maj förnyad taxa för transport å jernvägar af trupper m. m., samt instruktioner för Polismästaren och Polisdomaren i Stockholm; den 25 Juni Kungörelse angående förändrad lydelse af §§ 36, 40 och 41 i stadgan om mått och wigt af den 10 November 1865; den 24 Juli angående förbud mot handel med samt försändning af nitroglycerin så ock om tillverkning, uppläggning och försändning af samt handel med dyna-

Författningar, rörande hvarjehanden ämnen

mit; den 31 Juli Förordning angående tillägg i hvad till förekommande af kolerans införande i Riket iakttagas bör; den 8 September Kungörelser angående dels förändrad lydelse af wisja §§ i Förordningen om kommunalstyrelse i stad den 21 Mars 1862, dels ändring af Förordningen om kommunalstyrelse på landet den 21 Mars 1862 och dels ändring af § 8 i Förordningen den 6 Augusti 1864 om grunderna och vilkoren för hemmansklyfning och jordafsköndring; den 12 September angående ändring i reglementet för allmänna brandsförsäkringsverket för byggnader å landet och den 18 December Kungörelse angående utlemnande af qwarlätenskap efter Brittiska sjömän, som aflidit på Swenskt område eller Swenskt fartyg.

Författnings-
kommissionen.

Kommissionen för utarbetande af fullständig samling utaf administrativa, kamerala och ekonomiska Författningar har under år 1868 utgifvit ett nytt häfte af sammandraget angående finansverket. Enligt Kongl. Maj:ts den 31 sistlidne December fattade beslut skall Kommissionens arbeten med sagda år upphöra.

Statens jern-
vägbyggnader.

Å sammanbindningsbanan genom Stockholm hafwa under 1868 utförts följande arbeten: återstående sprängning och murning emellan Tanto-gatan och tunnelns södra mynning; fullbordandet af bansträckan emellan norra ändan af Kött-torget och Tegelbacken, utgörande en längd af 2,050 fot, å hwilken bansträcka förekomma en brygga med två 50 fots spann öfwer Riddarholmskanalen, en viadukt öfwer Norrström af något öfwer 850 fots längd samt en vägbro emellan Riddarhustorget och Riddarholmen; en del grundläggningsarbeten för viadukten öfwer Söderström; samt fyllningsarbeten såväl i Stadsgårdshamnen som i Clara sjö.

Å nordvästra stambanan emellan Christinehamn och Arwika hafwa arbetena hufvudsakligast fortgått i bandelen emellan Christinehamn och Carlstad. Terrasseringsarbetena hafwa till omkring 3/4 delar af denna bandel blifwit verkställda, hvarjemte alla å bandelen förekommande bryggor, deribland den 750 fot långa öfver Glarelhwens östra gren, blifwit, hwad murningsarbetena beträffar, i det närmaste fullbordade. Grundläggningsarbetena för stationsbyggnaderna hafwa likaledes blifwit nära fullbordade; och är början gjord med murningsarbetet å stationshuset i Carlstad, liksom med ballastning och rälsläggning. Å sträckan emellan Carlstad och Arwika hafwa arbetena endast omfattat påbörjandet af den högst betydliga bankfyllningen för banans ledande öfver sjön Vermelen, hwartill omkring 3,000 kubikstänger fyllning blifwit under året utförda, samt banken öfver Glafsijorden öster om Arwika bangård, hwilken blifwit fullbordad.

Den wid Statens jernvägsbyggnader under året använda arbetsstyrka har wid sammanbindningsbanan uppgått till högst 680 och lägst 400 man samt wid nordvästra stambanan till högst 2,860 och lägst 740 man.

Några nya bandelar hafwa under år 1868 icke blifwit för trafik Statens jernvägstrafik. upplättna, hwadan sammanlagda miltalet af det jernvägsnät, som bildas af Statens och enskilda banor i södra och mellersta delarne af landet, oförändradt från föregående år utgör 138,4 mil.

Trafikförhållandena hafwa icke under nämnda år undergått någon väsendtlig förändring. Den fortsarande tryckta affärsställningen har hämmande inverkat på trafikens utveckling, hwaraf ock blifwit en följd, att ehuru, med anledning af liniens Arwika—Charlottenberg tillkomst, beloppet af sammanlagda trafikinkomsterna under året wid November månads slut

uppgick till 5,394,033 Riksdaler 35 öre, eller ungefär samma belopp som under samma tid föregående år, så har likväl samma inkomst fördelad per dag och hanmil nedgått till 164 Riksdaler 69 öre mot 166 Riksdaler 29 öre under år 1867.

Enligt bokslutet för årets första nio månader hafwa inkomsterna under denna tid öfverfligit omkostnaderna för drift och underhåll med 1,654,258 Riksdaler 33 öre. Af dessa medel hafwa till afslutning af påbörjade arbeten samt anskaffning af förrådsmaterialier samt nya inventarier m. m. användts omkring 1,012,000 Riksdaler. Af återstoden äro 141,601 Riksdaler 95 öre utestående i kassaförslag och fordringar samt 500,000 Riksdaler aflemnade till Riksgäldskontoret, dit under Oktober—December månader ytterligare inlevererats 300,000 Riksdaler.

Den rörliga materielen har under året blifwit förökad med 3 lokomotiv, 21 personvagnar och 90 godsvagnar, hvilka samtliga blifwit inom landet försärdigade. Tillverkning af axlar och hjul samt räler pågår wid två inhemsta verkstäder, hvilka under årets lopp levererat 600 par axlar och hjul samt 15,404 centner dels stål- dels stålhuswade räler till sammanlagdt värde af omkring 380,000 Riksdaler.

Allmänna
väg- och wattenbyggnads-
arbeten.

Bland de med allmänna medel understödda väg- och wattenbyggnadsarbeten, som under 1868 blifwit fullbordade, äro följande de mest betydande, nemligen: Dalslands kanal, eller kanal- och flufkanläggningar mellan sjöarne Wenern och Stora Lec; upprensning af Skansundet och farleden till Nyköping; sänkning af sjön Hästefjorden på Dalsland; sänkning af sjöarne Solgen, Åsjön, m. fl. i Sönköpings län; wäganläggning från Litsbo by i Ljusdals socken till Ramsjö kyrkoby; vägförbättring mellan Ribbingebäck och Helgestad i Upsala län; och bortsprängning af röda berget i Göta-elf mellan Ström och Göteborg. En mängd andra,

mindre omfattande, arbetsföretag hafwa med understöd från det allmännas sida fullbordats, fortsatts eller påbörjats.

Hörande förhållandet med statsinkomsterna och Statsverkets utgifter under de färskilda hufwudtitlarne meddelas en fullständig utredning i Kongl. Maj:ts nådiga Proposition om Statsverkets tillstånd och behof, hvarsföre här endast må omnämnas, att för år 1866 eller det sista år, för hwilket Rikshufwudboken är afslutad, de Riksgäldverket från Statsverket tillkommande öfverskott och besparingar enligt deröfwer upprättad liquid utgjort 60,300 Riksdaler.

1866 års
Riksdagsflut.

Den sedan många år tillbaka omhandlade frågan om aflösning af de tjenstbarheter till Dylta swafwelbruk, som emot frihet från ordinarie rotering åligga 101½ mantal i Arbergs, Hoffta, Kihls, Glanshammars och Ringkarleby socknar samt om reglering af nämnda bruks öfriga färskilda förmåner och förpligtelser, har numera, sedan bruksegaren ingått på de af 1867 års Riksdag för regleringen bestämda wilkor, blifwit slutligen afgjord och berörda reglering fastställt att den 14 instundande Mars tråda i werket. I följd af denna reglering kommer, bland annat, en af de båda nu till bruket upplätta kronoallmänningarne att återgå under Kronans omedelbara disposition.

Reglering af
Dylta swaf-
welbruks färs-
skilda för-
hållanden.

För landsböckerna och öfriga till länsräkenskaperne hörande redogörelser hafwa fastställt nya formulärer, upprättade i öfwerenslammelse med sednast antagna form för Rikshufwudboken. Enligt dessa nya formulärer, hwilka skola tillämpas redan på räknenskaperne för innewarande år, kommer landsboken att blifwa en verklig generalredogörelse för samt-

Nya formu-
lärer för läns-
räkenskaperna.

Bih. till Riksd. Prot. 1869. 1:a Saml. 1:a Afdeln.

5

Riksdags-Verättelsen.

liga under en Länsstyrelses förvaltning ställda medel och icke, såsom hit-
tills, endast ett sammandrag af fögderiernas och städernas specialräkningar.
Upphörande af de summariska räkningarne. Derjemte och då genom den förändrade uppställning, som nämnda special-
räkningar nu erhållit, de s. k. summariska räkningarne blifwa för fram-
tiden obehöfliga, hafwa redogörarne befriats från skyldigheten att efter ut-
gången af innewarande år widare afgifwa dylika räkningar.

Prägling af Caroliner. I öfwerensstämmelse med sednaste Riksdags beslut har Kongl. Maj:t,
med upphäfwande af hittills gällande föreskrifter om myntning af dukat-
ter, förordnat om prägling af ett nytt guldmunt, benämndt Caroliner
samt till hast och wigt motsvarande det af Belgien, Frankrike, Italien
och Schweiz genom Myntkonventionen den 23 December 1865 antagna
Diofrancsstycket.

Undsättningar wid misshwärt. Såsom undsättning i följd af 1867 års misshwärt har under den
tidigare delen af 1868 dels med och dels utan återbetalningsfkyldighet
anwifats för åtskilliga socknar i Wermland 20,000 Riksdaler, för Marks
härad i Elfsborgs län 20,000 Riksdaler samt för Westerbottens län
50,000 Riksdaler, hwartill, sedan undsättningsfonden under föregående
året i det närmaste hel och hällen utgått, måste användas hufwudsakligen
andra tillgängliga medel. Då sedermera jemwäl löpande årets skörd
järdeles i sydligare delen af Riket utfallit mindre gynnsamt, hafwa äfwen
under sednare delen af året från flera län inkommit underdåniga fram-
ställningar om betydliga undsättningsanslag, hwilka dock Kongl. Maj:t, i
brist på medel, icke kunnat bifalla.

Rasförfärf- ning för Stats- kontoret. I anledning af Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning har uti
sednast utfärdade Reglemente för Riksgäldskontoret tillkommit ett stadgande
om att, i händelse Statskontorets inkomster under ett löpande år wisa sig

otillräckliga för bestridande af des utgifter, det skall åligga Riksgäldskontoret att, efter Kongl. Maj:ts förordnande, tillhandahålla Statskontoret erforderlig kassaförstärkning, likväl med förbindelse för Statskontoret att, så snart des tillgångar det medgifwa, förskottet återgålda. Till följd hufwudsakligen af brist i påräknad inkomst af bränwinstillverkningsafgiften har detta medgifwande måst redan under 1868 tagas i anspråk i det Statskontoret på grund deraf enligt Kongl. Maj:ts bemyndigande hos Riksgäldskontoret utbelommit ett belopp af 1,500,000 Riksdaler, hwilket likväl redan före årets utgång blifwit Riksgäldskontoret till fullo återgåldadt.

Sedan 1868 års Riksdag åt Fullmäktige i Riksgäldskontoret uppdragit att till bestridande af utgifter för jernvägsbyggnader upplåna en summa af högst aderton millioner Riksdaler och Fullmäktige derefter hos Kongl. Maj:t anmält, att de till följd af berörda uppdrag med bankirhuset R. Raphael & Sons i London afflutat kontrakt om ett sonderadt amorteringslån å en million etthundra femtiotusen Pund Sterling, så har Kongl. Maj:t, enligt Fullmäktiges begäran, å samma lån meddelat Sin garanti.

1868 års
statslån.

För staden Söderhamn har bewiljats nederlagsrätt.

Nederlagsrätt
för Söder-
hamn.

Den postbefordring, som verkställles med fjuts, har blifwit utsträckt nya postlinier. till flera orter, som förut saknade förmånen af direkt postgång eller nödig utväg att utwexla löswäfska med närmaste postanstalt. Sålunda upprättade nya postlinier äro: Stråthjåra—Ljusne; Worna—Eos; Upsala—Österby—Gefle; Fröwi—Lindesberg; Hallsberg—Tjellmo; Tjellmo—Norrköping; Burseryd—Nyby; Nyby—Skeen och Hemse—Ljugarn.

Diligens-
linier. Derjemte har diligenspost inrättats å linien Wimmerby—Öfars-
hamn samt till sådan post utbyttis alla eller några af förutwarande poster
å linierna Enköping—Upsala, Malmö—Trelleborg, Gimbritshamn—
Svenstorp och, för vintermånaderna, Sundswall—Hernösand, hwaremot
Upphörda
diligensposter. till förenad bref- och paketpost förändrats förutwarande diligenspost å
linierna Stockholm—Enköping, Eskilstuna—Köping, Westerwif—Öfars-
hamn samt, för wintern, Sundswall—Östersund och för sommaren We-
sterås—Köping.

Åf äldre postgångar hafwa kunnat alldeles indragas de å linierna
Kåfälla—Nya Kopparberget och Nora—Lindesberg.

Jernvägs-
postföring. Å jernväg har under år 1867 post inom Riket befordrats en wäg-
längd af sammanlagdt 225,420 mil. Afräknas härifrån hvad som be-
löper för fortskaffande med wisfa bantåg af post såsom ilgods eller af
post ensamt i breflåda, tillsammans 51,090 mil, återstår för den wanliga
jernvägspostbefordringen, hwilken förfiggått under bewakning af postbe-
tjening, 174,330 mil.

Landsvägs-
postföring. Beträffande landsvägsposterna har antalet s. k. postförda mil —
produkten af den tillryggalagda wäglängden och dragarnes antal — samma
år uppgått till 543,065. Häråf hafwa utgjorts:

med betingsfjuts	439,751 mil eller 81 %
med gästgifwarefjuts	41,990 » » 8 %
och med posthemmansfjuts	61,323 » » 11 %.

Posthemman
befriade från
postförings-
skyldighet. Åf de till postföring indelade hemman hafwa ytterligare åtta, ut-
görande sammanlagdt $3\frac{11}{16}$ mantal, kunnat från nämnda besvär frikallas.

För sjöpostförbindelsen emellan Skåne och Pommern har ånyo Malmö blifwit antaget till utgångspunkt på Swenska sidan; och har till beredande af någon minskning i kostnaderna för ifrågavarande postförbindelse öfwerenskommelse träffats om des inställande under wintermånaderna November—Mars, då densamma utan nämnwärd olägenhet för korrespondensen kan undwaras.

Sjöpostförin-
gen å linien
Skåne—
Pommern.

Då den direkta sjöpostföring, som hittills egt rum emellan Sverige och England medelst ångfartyg eu gång i weckan fram och åter på linien Göteborg—Hull, funnits numera icke wara af något wäsendtligt gagn för korrespondensen, har kontraktet om denna postföring blifwit å Postwerkets sida uppsagdt att med utgången af sifflidna år upphöra. Sedan emellertid fartygens egare, hwilka förut egt tillgodonjuta dels af Postverket 500 Pund Sterling om året samt dels frihet från skeppsumgälder till Kronan och, då kronolots ej begagnades, äfwen från lotsavgifter, förklarar sig williga att med postföringen fortsara emot åtnjutande allenast af frihet från hamnumgälder och lotsavgifter, har nytt kontrakt om postföringens bestridande på sålunda förändrade wilkor blifwit afslutadt.

Sjöpostförin-
gen å linien
Göteborg—
Hull.

Under år 1867 befordrades post sjöledes till och från 93 af Rikets postanstalter; och de härför använda fartyg utgjorde, förutom Postwerkets egna tre ångfartyg och sex seglande farkoster, 114 ångbåtar tillhörande enskilda personer eller främmande postverk.

Sjöpostförin-
gen i allmän-
het.

Sedan genom sammanfrott af enskilda personer i Göteborg beredts tillfälle till utrustande under nästlidna år af en ny Swenssk arktisk expedition med systemål att under senhösten söka från Spetsbergen framtränga så långt mot norden som möjligt, har för denna expeditions utförande

Spetsbergs-
expedition
med post-
ångfartyget
"Sofia".

fått med Kongl. Maj:ts tillåtelse användas det Postverket tillhöriga ångfartyget "Sofia".

Postexpeditioner, fasta.

Förutvarande postexpedition i Laxå har indragits och ersatts med en poststation; hwaremot nya postexpeditioner blifwit öppnade wid Molkom i Wermlands och Österby i Uplands län. De fullständiga fasta postanstalterna hafwa härigenom öfats till jemnt 200.

Postkupéexpeditioner.

Postkupéexpeditioner, hvilka jemwäl utgöra fullständiga men ambulatöriska postanstalter, hafwa inrättats ej blott å de blandade tågen på jernvägslinierna Stockholm—Hallsberg, Hallsberg—Göteborg, Falköping—Söndköping och Söndköping—Malmö, utan äfwen å jernvägarne Stockholm—Upsala, Hallsberg—Köping, Laxå—Christinehamn, Eslöf—Helsingborg och Eslöf—Ystad, af hvilka dock den sistnämnda redan förut tidtals varit befarend af postkupéexpedition. Denna anordning, som trädde i stället för den mycket ofullkomliga postexpedition, hvilken å nämnda bantåg och jernvägar verkställdes ensamt af postiljon, har varit till stort gagn för postutwerlingen med jernvägspoststationerna i allmänhet och särskildt för dem, wid hvilka snälltågen icke göra något uppehåll och hvilkas afgående post följaktligen icke kan af sådana tåg upptagas.

Poststationer.

Förutom wid Laxå hafwa poststationer öppnats wid Wånga i Östergötlands län, wid Burseryd, Karlstorp och Nyby i Söndköpings län, wid Skeen och Tingsryd i Kronobergs län, wid Ronehamn på Gotland, wid Östra Karup i Hallands län, wid Villiefog i Ölsborgs län, wid Ufsatorp i Skaraborgs län, wid Årjeng i Wermlands län, wid Dylta bruk och Allerfäter i Örebro län samt wid Delsbo, Ljusne och Worna i Gefleborgs län. Antalet dylika ofullständiga postanstalter har derigenom tillwäxt från 239 till 256.

I brefbefordringen är föröfrigt en lättnad beredd derigenom att numera breflådor medfölja å hvarje postlinie, der posten bewakas af postiljon. För detta ändamål hafwa de postiljoner, som beledsaga så kallad wanlig samt förenad bref- och paketspost, blifwit försedda med lösa blecklådor, som å skjutsombytestationerna böra hållas tillgängliga för dem, hwilka deri kunna wilja nedlägga bref.

Breflådor.

Wid postkontoren i ytterligare två af Rikets städer hafwa på be- kostnad af Postverket brefbärare blifwit anställda, och utgör således antalet af de orter, der lokalkorrespondens kan genom Postverkets försorg blifwa fortskaffad, för närwarande 55.

Brefbärare.

Antalet fullständiga postanstalter, från och till hwilka kunna med posterna försändas paketer, har blifwit ökad med 2 samt utgör följaktligen nu 142. Af dessa postanstalter utgöra 86 tillika anloppsstationer för Postverkets diligenser.

Paketspost-
anstalter.

Enligt beslut wid sifflidne Riksdag har till Riksgäldskontoret öf- werlemnats Postverkets från äldre tider reserverade fond af räntebärande obligationer, uppgående till 380,950 R.dr.

Öf-
öfwerlemnade
till Riksgälds-
kontoret.

Genom snart afslutade postfördrag eller eljest träffade aftal hafwa icke owäsentliga förmåner beredts korrespondensen till utrikes orter. Så har t. ex. befordringsafgiften för ett wanligt enkelt bref, som, betaladt, sändes till Frankrike i slutet brefsäck, blifwit nedsatt från 72 till 42 öre; och för dylika bref till Finland, Ryssland eller Nederländerna, hwilka förut kostat respektive 60, 60 och 63 öre, betalas nu endast respektive 28, 38 och 30 öre.

Förmåner för
korresponden-
sen till utrikes
orter.

Antal postförändelser. Antalet postbefordrade försändelser uppgick år 1867 till 11,844,925, deribland inberäknade äfwen paketer, försändelser under hand, samt lös- och lokalbref, hwilka fyra slags försändelser ensamt för sig utgjort 1,822,192.

Tidningar. Under samma år requirerades genom Postverket tidningar till ett antal, som, om hwart kvartal för hwarje tidning räknas färfildt, utgjorde 170,439 eller i hwardera kvartalet öfwer 40,000. Sammanlagda kostnaden för dessa tidningar, postförwaltarearswudet deri inberäknadt, har utgjort 513,610 R:dr 39 öre.

Personbefordring. Under året befordrades i postdiligens 15,928 resande.

Postverkets inkomster och utgifter.	Postverkets inkomster uppgingo 1867 till.....	R:dr 2,251,473,05.
	och utgifterna till	» 2,123,263,05.
	få att för året uppstått ett öfverskott af	R:dr 128,210,00.

Nya telegraflinier och stationer. Det elektriska telegrafnätet har blifwit utsträckt genom anläggning af nya linier eller ledningar: från Skellefteå till dess uthamn Urswik, från Westerås öfwer Strömsholm, Surahammar's bruk, Norbergs kyrkoby och Hedemora till Fahlun; från Norberg till Smedjebacken; från Åmål till Seffle; från Wisby öfwer Klintehamn till Ronehamn; samt från Uddewalla—Strömstad-linien till Sjöellbacka. Följande nya stationer hafwa härwid blifwit inrättade, nemligen: statstelegrafstationer i Fahlun, Sjöellbacka, Hedemora, Klintehamn, Norberg och Surahammar samt privattelegrafstationer i Ronehamn, Seffle, Smedjebacken, Strömsholm och Urswik.

Ny lednings-tråd. Till korrespondensens underlättande har en tredje ledningstråd blifwit upplagd på den förutwarande linien emellan Hernösand och Sundswall.

Den år 1859 påbörjade ombyggnaden af äldre telegraflinier med ^{Ombyggnad af äldre linier.} begagnande af stolpar, som till bewarande mot röta blifwit särskildt beredda, har under år 1868 fortfattts, så att med inberäkning af de på sednare åren med dylifka stolpar anlagda linier för närwarande en sträcka af omkring 797,9 geografifka mil eller 89,3 procent af telegrafliniernas sammanlagda längd är försedd med impregnerade stolpar.

Antalet expedierade telegrammer under 1867 utgjorde 314,025 in- ^{Telegram-} ländska och 182,080 utländska, tillhopa 496,105 eller 16,8 procent ^{antalet 1867.} mera än år 1866.

Telegrafwerkets inkomster 1867 har med 48,937 Riksdaler 36 öre ^{Telegrafwer-} öfwerstigit deß utgifter under samma år. ^{fets inkomster och utgifter samma år.}

För 1868 års telegrafbyggnads-arbeten har anwisats dels från Han- ^{Kostnaden för 1868 års tele-} dels och Sjöfartsfonden 94,400 Riksdaler, dels af Telegrafwerkets i ^{grafbygg-} behåll från föregående år warande underhållsmedel 50,000 Riksdaler, ^{nads-arbeten.} dels ock i Telegrafwerkets förråd för ändamålet tillgängliga effekter och materialier till ett värde af 14,617 Riksdaler 50 öre eller tillsammans 159,017 Riksdaler 50 öre.

Sedan det Swensfka telegrafnätet under ifrågawarande år utwidgats ^{Telegraf-} med 43,9 mil i linier och 54,2 mil i trädledningar uppgår de förres ^{inrättningens omfattning.} hela längd numera till 893,5 och de sednares till 1,818,3 — allt geogra- fiska mil. Med inberäkning af de på Statens bekostnad inrättade så kallade privattelegrafstationerna utgör antalet af de under Telegrafstyrelsens inseende stående stationer 125, hwaraf 107 äro elektriska och 18 optiska.

Bih. till Riksd. Prot. 1869. 1:a Saml. 1:a Afdeln.

6

Riksdags-Verättelsen.

Förändring af privat- till stats-telegrafstation. Den förra privattelegrafstationen i Nyland har med 1868 års början förändrats till stats-telegrafstation.

Svensk-Russk kontrollstation.

Enligt öfverenskommelse med Kejsarliga Russka Regeringen har en förenad Svensk-Russk kontrollstation för korrespondensen emellan båda länderna blifwit inrättad i Haparanda och den 1 Juli 1868 trädt i verksamhet.

Revision af 1865 års internationella telegrafkonvention.

Den i Paris år 1865 afslutade internationella telegrafkonvention har å den i Wien år 1868 hållna telegrafkonferens blifwit öfversedd. De widtagna förändringarne, hwilka föranledt utfärdande af ett nytt telegrafreglemente för Elektriska Telegrafverket, hafwa med ingången af 1869 börjat tillämpas.

Skogsmöte.

Sammanträde af tjenstemän wid Skogsstaten eller så kalladt Skogsmöte, som sednast egt rum 1866, har i Augusti 1868 åter hållits i Hufvudstaden; Och hafwa derwid ej mindre frågor om tillämpningen af den nya Skogsordningen och Utstyngs-förordningen m. m., än äfwen ett till Kongl. Maj:t ingifwet förslag till Skogsstatens organisation, äfwen som till instruktioner för Skogsstyrelsen och Skogsstaten utgjort föremål för öfverläggning.

Skogskomite.

För afgifwande af förslag till ett ändamålsenligt ordnande af de Norrländska skogsförhållandena har, enligt sednaste Riksdags anhållan, en komité blifwit af Kongl. Maj:t nedsatt, hwilken dock ännu icke inkommit med sitt betänkaude.

Ny kronopark.

Handbörds häradsallmanning i Calmar län, inuefattande en areal af 8,370 qvadratref, har af intressenterna blifwit öfverlåten till Kronan och kommer i följd deraf att förwaltas såsom kronopark.

För spridande här i landet af den matnyttiga fogelarten Moripa har Skogsstyrelsen på allmän befohndad låtit från Skottland införskaffa 50 exemplar af berörda fogelart, hwilka derefter blifwit utplanterade på en lämplig trakt i närheten af Tonsved.

Utplantering
af Moripor.

Wid 1867 års flut utgjorde antalet elever wid Skogsinstitutet 12, wid Statens skogsskolor Sillre, Tierps, Ombergs, Böda, Gunnebergs och Danielslunds tillsammans 59 samt wid de med statsmedel understödda enskilda skogsskolorna Bosjö, Skogshalls och Råslatts tillsammans 22. Deutom hafwa för meddelande af undervisning i skogsstötsel Afwa, Öttertaste och Kenneslunda landbrukskolor äfwen under 1867 åtnjutit anslag af statsmedel.

Skogsläro-
verken.

De till Allmänna Hypotheksbankens inhemska lån af 1864 hörande obligationer hafwa under 1868 rönt en sådan efterfrågan och afgång, att, då under de föregående åren banken af dessa obligationer sålt tillsammans för 7,981,600 Riksdaler, så har försäljningsbeloppet för 1868 ensamt uppgått till 7,113,400 Riksdaler, deraf 6,286,000 Riksdaler blifwit sålda inom landet. Kursen å ifrågawarande obligationer har och warit i ständigt stigande, från 88 $\frac{1}{4}$ procent i Februari till 92 procent den 30 November. Af 1862 års utländska lån har under 1868 försålts obligationer till belopp af 1,291,800 Thaler.

Allmänna
Hypotheks-
bankens obli-
gationer.

För en ny Stadshypotheksförening, omfattande Tönköpings och Kro-
nobergs läns städer och köpingar, har reglemente blifwit fastställdt.

En Stads-
hypotheks-
förening.

Öfver har under 1868 meddelats för twänne nya sedelutgifwande banker, nemligen för Bohus läns och för Gotlands enskilda banker, hwilka

Nya sedelut-
gifwande en-
skilda banker.

båda äro afsedda att ersätta under innewarande år upphörande filialbanker å samma orter.

Malmö enskilda bank upphör. Deremot har en af de förutwarande enskilda bankerna, nemligen den i Malmö, upphört med år 1868. I stället har Skånes enskilda bank, för att kunna öfvertaga ej mindre Malmöbankens än äfwen filialbankernas i Helsingborg och Carlshamn rörelse, erhållit tillåtelse att öka sin grundfond till högst åtta millioner Riksdaler.

Kontroller öfver enskilda banker. För utöfwande af en verkksam kontroll öfwer de sedelutgifwande enskilda bankerna hafwa under 1868 flera åtgärder widtagits. Så har inom Finans-Departementet till en början på försök inrättats en särskild befattning för handläggning i första hand af hithörande frågor, så hafwa bankerna fått sig ålagdt att, utom kvartalsrapporterna, afgifwa jemwäl månadsrapporter öfwer de wigtigaste grenarne af sin rörelse och så hafwa slutligen för första gången anbefallts sådana särskilda undersökningar af bankers ställning, som omsformälas i § 19 af 1864 års banklag. De undersökningar af berörda beskaffenhet, hwilka under 1868 verkställdes, hafwa affett fyra särskilda banker.

Bankernas rörelse. Uti ingen af de 25 under 1868 verkssamma enskilda bankernas rörelse har under året något afbrott inträffat. De hos bankerna på upp- och affkrifnings- samt depositionsräkning insatta medel utgjorde den 30 November 43,800,000 Riksdaler, hwarjeunte bankerna hade banksedlar utelöpande till belopp af 30,530,000 Riksdaler. De motswarande talen wid 1867 års slut woro 39,100,000 Riksdaler och 34,495,000 Riksdaler.

Civilstatens Pensionsinrättning. För Civilstatens Pensionsinrättning samt för dess Enke- och Pupillfond hafwa utfärdats nya reglementen, enligt hwilka dels uti inrättning

gen upptagits Fångwårdestyrelsen med underlydande tjänstemän och betjente, som hafwa löner å stat, dels och förefriswits åtskilliga förändringar uti de för inrättningen förut gällande bestämmelser.

Religionswården inom Swenska kyrkan har med oafbruten werksamhet fortgått. Den prestbrist, öfwer hwilken länge klagats, synes åtminstone icke wara i tilltagande. Religionswården i allmänhet.

På grund af Förordningen den 16 November 1863 har Kongl. Kyrkomötet. Maj:t under förflutna året sammankallat allmänt Kyrkomöte, som hållit sina öfwerläggningar i hufwudstaden från och med den 3 September till och med den 4 Oktober.

Den Swenska Bibelkommissionen, som år 1861 utgifwit en proföfversättning af Nya Testamentet, har numera fullbordat och från trycket låtit utgå öfversättning afwen af Gamla Testamentets alla kanoniska skrifter. De Theologiska Fakulteterna wid rikets universiteter och samtliga Consistoria Ecclesiastica, hwilka fått sig anbefaldt att granska omförmälda öfversättningar, hafwa inkommit med sina utlåtanden öfwer tolkningen af Nya Testamentet, och Bibelkommissionen har yttrat sig rörande de i dessa utlåtanden gjorda anmärkningar, hwarefter Kyrkomötets yttrande om öfversättningen blifwit inforbradt. Kyrkomötet har ansett, att de utaf Bibelkommissionen i anledning af nämnda utlåtanden uttalade grundsatser, jemförda med den för Kommissionen utfärdade instruktion, skulle leda till fullgörande af Kommissionens uppdrag, nemligen en i möjligaste måtto trogen och begriplig öfversättning af Bibelns authentiska text; men att, då mot tillämpningen af dessa grundsatser, så

Bibelöfversättningen.

wäl i allmänhet som i enskilda fall, de granskande myndigheterna framställt många anmärkningar, hwilka, om de och icke i allo befunnes wara grundade, likwäl ådagalade, att arbetet ännu ej wunnit erforderlig fulländning, den framlagda öfversättningen i för handen warande skick ej borde till kyrkligt bruk antagas; och Kongl. Maj:t har fördenksfull, enligt Kyrkomötets hemställan, anbefalt Bibelkommissionen att ofördröjligen företaga en ny bearbetning af öfversättningen utaf Nya Testamentets skrifter. — Hwad beträffar den hittills fullbordade tolkningen af Gamla Testamentet, hafwa de Theologiska Fakulteterna och de Ecclesiastiska Konsistorierna erhållit befallning att deröfwer afgifwa sina utlåtanden förestutet af år 1870, hwarjemte Kongl. Maj:t i afseende på denna öfversättning, likasom förut skett angående öfversättningen af Nya Testamentet, låtit tillkännagifwa, att en hwar, som kan finna något att wid arbetet erinra, må inom berörda tid insända till Bibelkommissionen sina anmärkningar.

Kyrkohand-
boken.

Sedan förordnade Kommitterade år 1854 utarbetat förslag till ny Kyrkohandbok, och det wid Riksdagen nämnda år församlade Presteståndet deröfwer afgifwit yttrande, hwarefter Kommitterade följande året inkommit med nytt förslag till sådan handbok, öfwer hwilket så wäl samtliga Consistoria Ecclesiastica, som Presteståndet wid 1857 års Riksdag, samt Rikets Ständer wid den näst påföljande Riksdagen och slutligen Kyrkomötet sig utlätit, har Kongl. Maj:t, genom Cirkulärbref till de Ecclesiastiska Konsistorierna den 13 sifftidne November, förordnat om siftnämnda förslags antagande i wisja delar till offentligt bruk på det sätt och med de ändringar och tillägg, som Kyrkomötet tillstyrkt. Hwad af ifrågawarande Kyrkohandboks-förslag sålunda blifwit till begagnande antaget, är järfkildt af trycket utgifwet och i erforderligt antal exemplar tillståldt

bemälda Konfistorier, att genom deras försorg utdelas till kyrkorna i dem underlydande församlingar.

Till uppförande af nitton nya kyrkor, till ombyggnad, utwidgning eller reparation af fyra, till tornbyggnad å fyra, till orgelwerk och orgel-façader i tio, samt till altarprydnader, läktare, predikstolar m. m. i sex kyrkor hafwa ritningar blifwit af Kongl. Maj:t gillade och fastställda. Öppna bref om tillåtelse att genom kollekt och stambok insamla understöd till kyrkobyggnaders bekostande äro i nåder utfärdade för åtta församlingar.

Kyrkobyggnader.

Sedan wid nästlidne Riksdag anvisats för år 1869 ett belopp af 13,500 riksdaler till fortsatt reparation å Vinköpings domkyrka, har Öfver-Intendents-embetet på nådig befallning inkommit med uppgift och kostnadsförslag å de arbeten, hwilka ansetts wara för kyrkans bestånd angelägnast att under nämnda år utföra med de för ändamålet anslagna medlen. Kongl. Maj:t har till esterrättelse fastställt berörda plan, och genom densammas utförande blifwer reparationen å detta dyrbara minnesmärke af den Götiska kyrkobyggnadskonsten fulländad.

De Nämnder, som blifwit tillsatte för att ordna presterskapets inkomster enligt Förordningen den 11 Juli 1862, hafwa, så widt inkomna uppgifter utwisa, från början af sin werksamhet intill den 1 November 1868 upprättat ett antal af 1,268 lönereglerningsförslag, ne mligen: inom Stockholms län 69, Upsala 63, Södermanlands 60, Östergötlands 97, Västmanlands 61, Kronobergs 43, Kalmar 86, Gotlands 44, Blekinge 24, Christianstads 52, Malmöhus 113, Hallands 38, Göteborgs och Bohus 36, Elfsborgs 59, Skaraborgs 95, Vermlands 27, Drebro 50, Westmanlands 62, Kopparbergs 46, Gefleborgs 37, Wester-Norrlands 38, Jämtlands 30, Westerbottens 21 och Norrbottens 17. Utaf dem bland dessa

Presterskapets löneförmaner.

förslag, som före den 1 sifflidne November hunnit att från Rämnderna expedieras till Domkapitlet och Länsstyrelserna, äro 858, efter wederbörandes hörande, af bemälda embetsmyndigheter handlagda och insända till Kongl. Maj:ts pröfning; de öfriga woro wid berörda tid dels förwisade till ny behandling af Rämnderna, dels öfwerlemnade till församlingarnas och löntagarnes yttrande, men ej från dem återkomna, samt dels, sedan sådant skett, ännu beroende på Domkapitlets och Länsstyrelsernas slutliga åtgärd. Af de till Kongl. Maj:t inkomna regleringsförslag, öfwer hwilka Kammar-Collegium afgifwit underdåniga utlåtanden, hade intill 1867 års slut, såsom i berättelsen wid siffförslutna Riksdag meddelats, 452 blifwit i nåder fastställda; under år 1868 föredrogos inför Kongl. Maj:t ytterligare 207 förslag, af hwilka 197 stadfästes, nemligen: inom Stockholms län 10, Upsala 15, Södermanlands 12, Östergötlands 21, Söndöpings 17, Kalmar 19, Gotlands 6, Blekinge 6, Malmöhus 9, Hallands 1, Göteborgs och Bohus 7, Elfsborgs 16, Skaraborgs 20, Wermlands 1, Örebro 8, Westmanlands 7, Kopparbergs 8, Gefleborgs 2, Wester-Norrlands 2, Westerbottens 1, samt Norrbottens 9; och wid årets utgång återstodo 27 sådana mål, som i Departementets Expedition woro under utarbetning. Öfriga till Kongl. Maj:t af Länsstyrelserna insända förslag woro då dels återförwisade till Rämnderna, dels beroende på Kammar-Collegii handläggning.

I afseende på uppbörd och förvaltning af wederlagsspanmål, afkastning utaf hemman, jemte sådana i 9 § 2 mom. af Förordningen den 11 Juli 1862 omsformällda lönetillgångar, som under nu pågående reglering af presterfkapets inkomster blifwit eller kunna blifwa från wisja presterliga beställningar skilda, men icke indragna till statsverket, har Kongl. Maj:t förordnat att, intill dess nådigt beslut om ifrågawarande medels framtida användande warder meddeladt, sålunda skall försaras,

att, sedan löneroglering, hwarigenom så beſtaffade löningsmedel blifwit från preſterlig beſtällning ſkilda, inträdt i tillämpning, hwarom wederbörande Domkapitel bör i god tid meddela Kongl. Maj:ts Befallningshafwande i länet underrättelſe, ſamma medel ſkola af Kronans uppbörds-män, emot erſättning af tre procent, beräknade å det levererade beloppet, debiteras och uppbåras, ſå widt ſke kan, i ſammanhang med kronoutſkylderna, och i räkenskaperna redowisas under ſärſkildt konto med benämning "preſterſkapets lönerogleringsmedel", ſamt levereras till Landtränteriet, der medlen likaledes böra under ſärſkildt konto bokföras, och hwarifrån de, mot wanlig remiſſlage af en åttandedels procent, ſkola inſändas till Kongl. Räktekammaren; hwarefter Statskontoret, i den mån medlen inſlyta, bör, på ſätt lämpligen ſke kan, göra dem räntebärande, och ſkola de derſtådes, under benämning "preſterſkapets lönerogleringsfond", för hwarje län ſärſkildt bokförda, behandlas utan ſammanblandning med ſtatsmedlen. I aſſcende på de inkomſter af ekleſiaſtiska beſtällens ſfogar, ſom enligt ſtadgandet i 24 § af Förordningen den 29 Juni 1866, angående huſhållningen med de allmänna ſfogarne i riket, eller till följd af ſärſkilda nådiga beſlut böra, i öfwerensſämmelſe med förſtämunda Förordning, användas till bidrag wid reglering af preſterſkapets aflöning, har Kongl. Maj:t förordnat att ofwanberörda förefkrifter ſkola i tillämpliga delar tjena till eſterrättelſe.

Sedan Riksdagen, i enlighet med Kongl. Maj:ts nådiga Proposition, bewiljat jemwäl för år 1868 ett anſlag af 10,000 riksdaler, att till förbättring af de ſwagaſt lönade komministrars, kapellpredikanters ſamt paſtorats- och ſockenadjunkters lönewilfor utaf Kongl. Maj:t diſponeras efter de grunder, ſom varit beſtämnda för användandet af de förut till ſamma ändamål anwiſade medel, och Domkapitlen på nådig befallning

Bih. till Riksd. Prot. 1869. 1:a Saml. 1:a Afdeln. 7

Riksdags-Verättelſen.

afgifwit förslag angående de lönetillskott, hvilka ansetts vara till de oundgängligaste behofvens fyllande erforderliga, har nämnda anslag, som befunnits kunna för 1868, likasom för det näst föregående året, medgifwa de swagaste lönernas uppbringande till 725 riksdaler, blifwit i förhållande härefter af Kongl. Maj:t utdeladt.

Presterliga
lägenheters
delning, in-
dragning
m. m.

I sammanhang med ordnandet af presterkapets löneförmåner hafwa regleringsnämnderna förehafvt till behandling åtskilliga förslag om delning af pastorater, hvilkas storlek ansetts hinderlig för själwårdens ändamålsenliga handhafwande. Wid nådig pröfning af de frågor i detta hänseende, hvilka under nästlidet år hos Kongl. Maj:t förekommit, har sådan åtgärd beslutits i afseende på tre gäll, nemligen ett i Upsala, ett i Linköpings och ett i Hernösands stift. Desutom har Kongl. Maj:t, uppå Nämndernas förslag, funnit godt förordna om indragning af 15 komministraturer och en kapellpredikantsbeställning, om inrättande af 5 nya komministerätjenster och en kapellpredikantslyhla, samt om särskilda byars och hemmans förläggande från ett till annat kyrkosamhälle, — allt i sammanhang med beslutad reglering af den presterliga aflöningen inom wederbörande pastorater.

Universtiteten.

Kongl. Maj:t har anbefalt Kanslers-embetet att, efter wederbörande Konsistoriers och Fakulteters hörande, i sammanhang med redan ifrågasatt förändring i afseende på regleringen af de theologiska studierna wid universtiteten taga i betraktande Kyrkomötets underdåniga skrifwelse angående tillåtelse för theologiæ studiosi, som undergått den theologiskt-filosofiska examen, att inför theologiska fakulteten aflägga theologie kandidatexamen.

För utförande af en longitudsbestämning medelst elektriska telegrafsen mellan de astronomiska observatorierna i Lund och Berlin har Kongl.

Maj:t bewiljat Professorn wid Lunds uniuersitet Axel Möller ett statsanflag af 750 riksdaler.

Antalet af lärjungar wid rikets elementarlärowerk uppgår för närwarande till omkring 14,600. Elementarlärowerken.

På grund af undergången afgangsexamen wid elementarlärowerken hafwa under förflutna året 476 ynglingar erhållit mogenhetsbetyg såsom i denna examen godkände.

Den af Kongl. Maj:t förordnade Kommission för att granska läroböcker i historia och geografi, som begagnas wid elementarlärowerken, samt för att afgifwa utlåtande beträffande de grundsatser, efter hwilka sådana böcker böra uppställas, har med underdånigt betänkfande i ämnet inkommit, och är detta betänkfande till tryckning befordradt.

För befrämjande af undervisningen i teckning wid elementarlärowerken har Kongl. Maj:t åt Chesen för den inom Ecklesiastik-Departementets Expedition bildade afdelning för ärenden rörande den högre undervisningen uppdragit att, i enlighet med de bestämmelser, som genom nådiga Cirkulärbrefwet den 19 Juni 1866 meddelats rörande det omfång, inom hwilket denna undervisning borde bedrifwas på lärowerkets särffilda stadier, utarbete progressiua ritkurser.

Enligt nådigt förordnande har det af Rikets Ständer wid 1865—1866 årens Riksdag bewiljade anflag till ett nytt treklassigt lärowerk i Göteborg blifwit å 1868 års stat uppfördt.

Sedan ej mindre Rikets Ständer wid 1865—1866 årens Riksdag i underdånighet anhållit om den ändring i 31 § af gällande Lärowerksstadga, att befrielse från erläggande af de i denna § bestämda afgifter wid inskrifning i lärowerk måtte komma alla de lärjungar till godo, hwilka från ett till annat lärowerk öfwerginge, än ock den 1867 församlade Riksdagen

gjort underdånig framställning dels derom, att i nämnda Stadga måtte göras tillägg i den slystning, att lärjunge, som med fullgodt klastflyttningens betyg afginge från ett elementarlärowerk till ett annat, finge utan särskild inträdesexamen intagas i detta senare samt der uppflyttas i näst högre klast efter enahanda grunder, som gälla för detta lärowerks egna lärjungar, dels ock derom, att sådant förordnande måtte meddelas, att i afseende på datering af lärarens fullmagter ett lifartadt försaringsfätt måtte af samtliga Konfistorierna iakttagas; så har Kongl. Maj:t, som öfwer dessa framställningar inhemtat wederbörande myndigheters utlåtanden, funnit godt i nåder förordna: att lärjunge, som från ett till annat lärowerk öfwergår, är från de i 31 § bestämde afgifter wid detta senare frikallad; — att lärjunge, som på grund af den i 35 § föreskrifna pröfning blifwit wid wårterminens slut från en lägre klast eller afdelning inom lärowerket flyttad till en högre, eger, om han till annat elementarlärowerk afgår, att derstädes wid nästföljande termins början utan särskild pröfning winna inträde i den klast eller afdelning, som motsvarar den, till hwilken han enligt honom meddeladt betyg blifwit flyttad, dock att detta icke gäller i fråga om inträde i lärowerkets högsta eller sjunde klast; — samt att fullmagt skall förses med datum för den dag, då utnämningen skett, men, om Kongl. Maj:t, i anledning af underdåniga beswär, finner annan sökande berättigad att tjensten erhålla, för den dag, då Kongl. Maj:t beswären pröfwat.

Under årets lopp hafwa aderton lärarekandidater anmält sig att genomgå det för kompetens till lärarestybla wid elementarlärowerken föreskrifna profår.

Då wid afgifwandet af den genom nådigt Cirkulär anbefalda redogörelse för undervisningen och öfningarna i gymnastik wid elementarlärowerken alltför liten öfwerensstämmelse förefunnits i klassificerandet af

de orsaker, som legat till grund för befrielse från gymnastiköfningarna, har Direktionen för Gymnastiska Central-institutet i nåder bemyndigats att föreskrifwa formulär för uppgifter å de ynglingar wid elementarläroverken, hwilka icke i nämnda öfningar deltaga.

För att winna närmare upplysningar om läroverkens tillstånd och undervisningens gång, hafwa dels af Chefen för Ecclesiastik-Departementet och dels af Chefen för den inom Departementets Expedition bildade afdelning för ärenden rörande den högre undervisningen inspektioner under året blifwit verkställda wid elementarläroverken i Linköping, Norrköping, Strengnäs, Lund, Helsingborg, Göteborg, Örebro, Norrtelge, Arboga, Eskilstuna, Landskrona och Jakobs församling i Stockholm samt wid pedagogierna i Köping och Mora.

Föreslagna ritningar till gymnastikbyggnader för elementarläroverken i Gesle och Norrtelge samt till inredningens förändrande wid det förstnämnda läroverket äro af Kongl. Maj:t gillade och fastställda.

Under sommarferierna hafwa, på grund af nådigt förordnande, rektorerna wid de högre elementarläroverken haft ett sammanträde i Hufvudstaden, dels för att utbyta erfarenhet och åsikter beträffande lämpligaste sättet att gå till wäga i afseende å wigtigare praktiska anordningar rörande undervisningen, dels ock att öfwerlägga om andra för en riktig tillämpning af de stadgade undervisningsplanerna magtpåliggande frågor.

I anledning af Riksdagens framställning om tillåtelse för enskilda läroverk att få sina afgående lärjungars mogenhet pröfwad af egna lärare under tillsyn af statens censorer, har Kongl. Maj:t beslutit att, wid pröfning af inkommande ansöknningar om rätt för enskilda läroverk att med sina lärjungar anställa maturitetsexamen, uti hwarje särskildt fall taga i öfwerwäggande den af Riksdagen gjorda framställning i ämnet; och har sådan rättighet under wisfa bestämmelser blifwit medgifwen före-

ständerne för Stockholms Lyceum, Realgymnasium i Göteborg samt Upsala och Lunds privata elementarläroverk.

Folkskole-
undervisningen.

Höfterminen 1868 uppgick elevernas antal wid folkskolelärare-seminarierna till 576 och wid lärarinne-seminarierna till 167, eller tillsammans 743. Wid läsårets slut sifflidne vårtermin undergingo 132 manliga och 50 qvinliga elever, således tillsammans 182, fullständig afgangsexamen.

Det bewiljade årsanslaget till stipendier åt seminariielever, 45,000 riksdaler, har till hela beloppet blifwit, under stadgade wilkor, utdeladt.

Wid seminariet i Lund har en särskild afdelning, med tillhörande öfningskola, för bildande af småskolelärare warit anordnad sedan den 1 sifflidne Oktober. De afdelningar, som för sådant ändamål blifwit inrättade wid seminarierna i Stockholm och Linköping, hafwa uuder hela året warit i werksamhet. Inom samtliga dessa afdelningar hafwa 31 manliga och 30 qvinliga elever njutit underwisning.

Wid seminariet i Linköping har särskildt tillfälle fortsarande warit äldre folkskolelärare beredt att erhålla underwisning, och äro för detta ändamål behöfliga medel anwifade.

Emedan den lokal, som begagnats af seminariet i Skara, befunnits för ändamålet otillräcklig samt i flere affeenden otjenlig, och behofwet af egen lokal för läroanstalten efter densamma utwidgning blifwit med hwarje år allt mera känbart, har för detta seminarium ny byggnad uppförts och jordland till anläggning af seminariie-trädgård inköpts för dertill anwifade medel.

Sedan Domkapitlet i Lund erhållit nådig befallning att för seminariet derstädes anskaffa ett eget jordland till seminariie-trädgård, och med förslag derom inkommit, har Kongl. Maj:t medgifwit, att fyra tunnland jord finge för ifrågawarande ändamål afföndras från det till Biskopen i

Lunds stift på lön anslagna säteriet Helgonagård, samt anvisat erforderliga medel för jordens förbättring m. m.

Wid seminariet i Stockholm hafwa lärarekräfterna blifwit ökade med en sjerde adjunkt samt en lärarinna i fruntimmershandarbeten, och åt hwartera seminariet i Wexjö och Linköping har anslag bewiljats för anställande af en extra lärare till biträde wid undervisningen.

Ät alla seminarierna har Kongl. Maj:t bewiljat förhöjning i de årliga anslagen till materiel m. m. Deputom äro medel anwisade ät seminariet i Stockholm till inköp af en större mineraliesamling, och ät seminariet i Carlstad till anskaffande af fysiska instrumenter.

Till samtliga seminarierna hafwa proffstycken af fornsaker från äldsta tider, eller den så kallade stenåldern, blifwit från statens Historiska Museum utdelade, för ät begagnas wid undervisningen, hwarjemte åtskilliga exemplar af den undervisningsmateriel, som genom Ecclesiastik-Departementets försorg blifwit anskaffad, äro till hwarje seminarium aflemnade.

Efter erhållet uppdrag har Chesen för den inom Ecclesiastik-Departementets Expedition bildade afdelning för folkundervisningsärenden år 1868 verkstält inspektion wid seminarierna i Stockholm, Skara, Wexjö, Lund, Göteborg, Carlstad och Hernösand.

Enligt de af Domkapitlen till Ecclesiastik-Departementet ingifna summariska öfversigter rörande folkundervisningens tillstånd under år 1867, funnos detta år i samtliga stiftet 10 högre folkskolor, 3,339 egentliga folkskolor, af hwilka 2,122 woro fasta och 1,217 flyttande, samt 3,251 småskolor; antalet barn inom skolåldern utgjorde 646,053, och af dessa undervisades 374 i högre folkskolor, 188,758 i fasta, 158,287 i flyttande folkskolor, 152,006 i småskolor, 8,689 wid allmänna lärowerk, 22,023 i enstilda skolor och 100,501 i hemmet; 2,847 barn hade saknat under-

wisning till följd af naturfel, och 12,568 af annan anledning. Wid afgång från folkskolan hade 39,351 barn undergått pröfning, och 19,868 efter slutad skolgång begagnat fortsatt undervisning.

Af de för åren 1867 och 1868 förordnade folkskole-inspektörer hafwa berättelser om folkundervisningen under nämnda tid blifwit till Ecclesiastik-Departementet ingifna, och dessa berättelser äro under tryckning, för att till Skolråden utdelas.

Chefen för Ecclesiastik-Departementet har, efter erhållet nådigt uppdrag, för nu pågående inspektionsperiod, som kommer att omfatta åren 1869, 1870 och 1871, utsett sakkunnige män att i egenkap af inspektörer, hvar och en inom bestämdt område, besöka derstädes befintliga skolor, samt om deras tillstånd och behof afgifwa berättelser, få wäl efter hwarje års förlopp till wederbörande Domkapitel, som ock efter tre år i ett sammanhang till Ecclesiastik-Departementet. Inspektörernas antal, som under senaste inspektionsperioden utgjorde 39, har nu blifwit ökad till 44, af hwilka 8 äro förordnade för Hernösands stift, 6 för Lunds, 5 för Göteborgs, 4 för hwartdera af Upsala, Linköpings, Skara och Wexjö, 3 för hwartdera af Strengnäs och Wexterås, och en för hwartdera af Kalmar, Carlstads och Wisby stift.

Genom kungörelse den 30 sifflidne Oktober har Kongl. Maj:t, i öfwerensstämmelse med Riksdagens framställning och efter samtliga Domkapitlens hörande, förordnat om ändrad lydelse af 23 § i Förordningen den 21 Mars 1862 om Kyrkostämma samt Kyrkoråd och Skolråd.

Genom bewiljade reseunderstöd hafwa en seminariirektor och en folkskole-inspektör blifwit satte i tillfälle att i utlandet förskaffa sig kändedom af de ändamålsenligaste der begagnade metoder wid folkundervisningen, och två seminariilärare hafwa erhållit dylikt understöd för att

wid de först utwidgade seminarierna i riket inhemta kunskap om undervisningen och öfriga anordningar derstädes.

För bestridande af kostnader wid det under sifflidne sommar hållna folkskoleläraryremötet i Örebro har Kongl. Maj:t, i öfwerensstämmelse med Riksdagens hemställan, bewiljat ett ytterligare understöd, hwarjemte Kongl. Maj:t anwisat medel till bekostande af en wid detta möte genom Eklesiastik-Departementets försorg anordnad utställning af undervisningsmateriel.

För att höja examinerade lärares lönewilkor till det stadgade minimum af 400 riksdaler, utom husrum, wedbrand och kosoder, hafwa anslag under år 1868 bewiljats 38 församlingar för 58 lärare, att fortsarande årligen utgå, och åtnjuta för närwarande 1,322 församlingar anslag till nämnda ändamål för 1,761 lärare. — Af de medel, som anwisats för att höja examinerade lärares löner öfwer nämnda minimum, hafwa under året 372 församlingar erhållit understöd för 454 lärare, och sedan det årliga anslag, som tillförene endast för en statsregleringsperiod i fänder bewiljats till detta ändamål, blifwit å ordinarie stat uppfördt, har Kongl. Maj:t förordnat, att ifrågawarande statsbidrag må från och med 1868 fortsarande årligen utgå under derför stadgade wilkor. — Derjemte hafwa 430 församlingar, som i anseende till medellöshet ej kunnat till erforderligt belopp bekosta sina lärares aflöning för 1868, erhållit särskilda bidrag, sammanlagdt 20,000 riksdaler, af de för sådant ändamål anwisade medel.

Enligt uppdrag af Chefen för Eklesiastik-Departementet har Professon, ledamoten af Kongl. Wetenskaps-akademien m. m. N. S. Andersson utarbetat en anvisning att för folkskolorna insamla och anordna Bih. till Riksd. Prot. 1869. 1:a Saml. 1:a Afdeln.

föremål ur wärtriket, hwilken anwising blifwit tryckt och genom Domkapittlen utdelad till folkskolelärare=seminarierna och folkskolorna.

§ ändamål att för nedsatt pris hållas folkskolorna till handa och kostnadsfritt utdelas till seminarierna, äro under arbete och blifwa innewarande år att tillgå: Porträtter af Sveriges regenter under Lutherstiden; Tellurium och Lunarium jemte beskrifning; Läsebok för folkskolan, andra upplagan; samt tafvor ur Gamla Testamentet.

Kongl. Patriotiska Sällskapet har tilldelat rikets folkskolor 3,000 exemplar af en på sällskapets föranstaltande utgifwen afhandling, kallad: "Våra bästa matlafwar, eller kort anwising till de i vårt land allmänna lufwar's igenkännande, insamlande och användning".

Plats för uppförande af skolorhus äfwenjom för anläggning af skolträdgårdar har under sistlidet år blifwit 15 församlingar beredd genom meddeladt nådigt tillstånd att, mot wisfa wilkor, afsjundra jord från eklestiastika boställen.

Enligt den af Direktionen öfwer folkskolelärarnes pensionsinrättning afgifna berättelse för 1867, egde wid detta års slut 2,177 skoldistrikt delaktighet i inrättningen för tillsammans 2,825 folkskolelärare=tjenster.

Sedan folkskolelärarne i riket och samtliga Domkapittlen jemte Öfwerstyrelsen för Stockholms stads folkskolor blifwit hörde och afgifwit yttranden öfwer ett af tillförordnade kommitterade utarbetadt förslag till reglemente för folkskolelärarnes enke- och pupillkassa, hafwa kommitterade, efter gransking af desja yttranden, på nådig befallning inkommit med förnyadt utlåtaude och förslag i ämnet, och har Kongl. Maj:t förordnat, att detta utlåtaude och förslag skall tryckas för att genom Skolrådets försorg warda folkskolelärarne delgifwet.

Af de medel, som anvisats till understöd och uppmuntran åt mindre uppfostringsanstalter för medellösa döfstumma barn, hafwa under sifsklidet år bidrag bewiljats åt nio sådana anstalter, nemligen i Stockholm (den s. k. Tysta Skolan), Göteborg (en i förstaden Haga och en å Nya Warfwet), Malmö, Carlskrona, Hernösand, Hjorteds socken i Linköpings stift, Munktorps socken i Westerås stift, och St. Ibbs socken (ön Swen) i Lunds stift. Derjemte har Kongl. Maj:t meddelat uppfostringsanstalten i Hjorteds socken tillåtelse att upptaga en årlig kollekt i kyrkorna inom Linköpings, Wexjö och Kalmar stift. — Antalet barn wid nämnda anstalter uppgick under året till 187.

Uppfostrings-
anstalter för
döfstumma
barn.

Medelst lemnade understöd af anslaget till resestipendier samt läroböckers och lärda verkis utgifwande har Kongl. Maj:t fortfarande beredt förtjente wetenskapsdirektare tillfälle dels till forskningsresor och dels till allmängörande af deras lärda arbeten. S äfscende på några af dessa arbeten har Kongl. Maj:t, i likhet med hwad tillsförene varit wänligt, wid deras understödjande säft det wilkor, att deraf skulle för statens räkning aflemnas ett wist antal exemplar för att utdelas till de offentliga bibliotekerna i riket och jemmäl användas såsom premier åt lärjungar wid de allmänna elementarlärowerken, om arbetet varit för detta senare ändamål lämpligt. — För de medel, som anvisats till offentliggörande af handlingar, hwilka äro af wigt för fäderneslandets historia, har Riksarkivet under sifsförslutna året utgifwit sjerde bandet af konung Gustaf I:s Registratur, omfattande år 1527, utaf hwilket band, liksom af de föregående, jemmäl ett antal exemplar utdelats till rikets offentliga biblioteker. Semte bandet af nämnda urkundsamling är i det närmaste förberedt till tryckning. — Till ordnande och bearbetning af meteorologiska observationer, hwilka allt sedan Maj månad 1865 blifwit för

Wetenskap,
witterhet och
konst samt
antiquiteter.

hvarje timma af dygnet anställda wid astronomiska observatoriet i Upsala, har understöd af allmänna medel bewiljats.

Det på Swenska Akademiens stat uppförda, till Kongl. Maj:ts disposition ställda årliga anslag af 6,000 riksdaler, hwilket är bestämdt att användas som tillfälliga honorarier åt wittre författare af utmärkt förtjenst, hwilka kunna wara i behof af dylikt understöd, eller åt yngre, mindre bemedlade personer, som wisat framstående anlag för litterär verksamhet, har för sifflidet år blifwit enligt Akademiens förslag utdeladt.

Sedan Riksdagen bewiljat ett anslag af 1,500 riksdaler, att användas till understöd åt artisten N. M. Mandelgren för fortsättning af hans antiqvariska forskningar i Sweriges konsthistoria, dereft Kongl. Maj:t, efter Akademiens för de Fria Konsterna hörande, funne honom wara deraf förtjent, har Kongl. Maj:t, med afseende på hwad Akademien uti infordradt yttrande anfört, låtit till Mandelgren utbetala omsförmälda anslag.

Som undervisning i deklamation hittills icke meddelats wid Musikaliska Akademiens Konservatorium, och detta förhållande wisat sig menligt i synnerhet för dem bland Konservatoriets elever, hwilka sökt anställning wid de Kongl. Theatrarne, har Kongl. Maj:t, på Akademiens hemställan, tillåtit, att af de till Konservatoriets utwidgning anslagna medel må, i mån af tillgång, användas ett belopp årligen, ej öfverskrifvande 500 riksdaler, till bekostande af ifrågawarande undervisning, hwilken skulle hufwudsakligen komma de mera framstående eleverna till godo. — I anledning deraf att, enligt Akademiens anmälan, fruntimmer på senaste tiden funnits allt mera egna sig åt tonkonsten och detta med den framgång, att flere bland dem kunde anses berättigade att inwäjas till ledamöter af Akademien, men i hennes nu gällande stadgar antalet af qwinliga ledamöter blifwit bestämdt till högst 15, har Kongl. Maj:t beslutit

den förändring i nämnda stadgar, att antalet af dessa ledamöter må ökas till 25.

Den af Witterhets-, Historie- och Antiquitets-Akademien förordnade Antiquitets-Intendenten har under år 1868 afflutat åtskilliga återstående undersökningar inom Wermland och derefter anställt forskningar i flere trakter af Westergötland, hvarjemte han aflemnade en utförlig och rikhaltig berättelse om sin werksamhet under föregående året, hwilken kommer att af trycket utgifwas. — Statsanslaget till bekostande af runstenars uppsökande och afteckning samt teckningarnas utgifwande har fortfarande uppburits af fornforskaren N. Dybeck, som fortsatt sina undersökningar inom Stockholms län och utgifwit ett ytterligare häfte af arbetet "Sweriges Runrkunder", hwaraf 50 exemplar blifwit för statens räkning aflemnade. — Det anslag, som bewiljats för undersökning af fäderneslandets fornlemningar och upprättande af förteckningar öfwer sådana, har nämnda Akademi sifflidet år användt till understöd åt Fornminnesföreningarna i Helsingland och Merike, för undersökningar inom dessa landskap, samt åt några af Akademien utiända forskare, hwilka undersökt, förtecknat och afritat fornlemningar i Medelpad, Södermanland och Skåne.

På grund af Förordningen den 15 Februari 1855 angående erfätt-
 ning för understöd, som af fattigwårdsfambhällen i ett af de förenade Fattigwård.
 rikena Sverige och Norge lemnas behöfwande personer från det andra riket, har under år 1868, såsom tillförene, liqvid mellan de båda statskassorna egt rum. — Af anslaget till den fattigwård inom fäderneslandet, hwilken bör med allmänna medel bekostas, hafwa förskilda belopp fortfarande blifwit ställda till disposition af Kongl. Maj:ts Befallningshafwande i Sämtlands, Westerbottens och Norrbottens län, att användas till understöd åt synnerligen behöfwande bland Lapp-allmogen.

Med anledning af Riksdagens i underdånig skrifwelse den 15 Maj 1868 gjorda framställning, att Kongl. Maj:t måtte taga i nådigt öfwerwägande, huruvida bland de mål, hwilka nu afgöras af administrativ ortmyndighet och genom besvär kunna fullföljas antingen hos Rikets Kollegier eller andra förvaltande centrala embetswerk samt vidare hos Kongl. Maj:t i Statsrådet, eller omedelbart hos Kongl. Maj:t, sådana, som äro af både judiciell och administrativ natur, och hwilka ansåges fortfarande böra af administrativ ortmyndighet i första hand upptagas, likwäl må i sista instansen af Kongl. Maj:t i Dess Högsta Domstol afgöras, — och då bland de till Ecclesiastik-Departementets handläggning hörande ärenden största delen af dem, som angå fråga om skyldighet att med understöd förse fattiga, hwilka deraf finnas wara i behof, eller ersätta utgifter, som enligt gällande föreskrifter böra af fattigwårdsstyrelse förskjutas, synes innesatta frågor af twistemåls egenkap; har Kongl. Maj:t, som ansett önskwärdt att dessa ärendens slutliga behandling må till Högsta Domstolen öfverslyttas, inhemtat denna domstols utlåtande öfwer ett inom Ecclesiastik-Departementet uppgjort förslag i ämnet.

Sjukwårds=
inrättningar
m. m.

Enär flere af de anmärkningar, hwartill de under år 1867 af Sundhets-Collegium verkställda inspektioner wid åtskilliga lasarett- och kurbus-inrättningar gifwit anledning, warit af beskaffenhet, att kännedom derom kunde blifwa af nytta för så wäl Landstingen som styrelserna öfwer andra lasarett än de, som föranledt anmärkningarna, har Kongl. Maj:t, på Collegii hemställan, förordnat, att berättelserna om de hitintills enligt Collegii uppdrag företagna, äfwen som framdeles skeende inspektioner af länens lasarett och kurbus skola befordras till trycket, för att till Landstingen och andre wederbörande utdelas.

I anledning deraf, att de genom Kongl. Brefwet den 30 December 1863 meddelade bestämmelser rörande beloppet utaf de afgifter, som skola till hospitalen erläggas för sinnessjukas vård derstädes, wid nästlidne års slut upphört att wara gällande, har Serafimerordensgillet framlagt beräkning öfwer den kostnad, som hospitalsförvaltningen under åren 1863—1867 fått widkännas för nämnda sjukvård. Då af denna beräkning wisat sig, att de hittills bestämda afgifterna för ifrågawarande patienter icke kunde osörändradt bibehållas utan äfventyrande af hospitalens ekonomiska bestånd, har Kongl. Maj:t, i öfwerensstämmelse med Serafimerordensgillet förslag, stadgat förhöjdt afgiftsbelopp för patienter af wisja betalningsklasser.

Uppgjorda förslag dels till nytt reglemente för Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund och de dermed förenade kliniska institutioner, dels till reglemente för Sundhetsnämnden i Göteborg har Kongl. Maj:t funnit godt gilla och fastställa.

Sedan hos Kongl. Maj:t framställning blifwit gjord beträffande sättet och ordningen för behandling af frågor, huru, wid lemnadt biträde i och för medico-legala besigtningar å döda kroppar, ersättning deraf åt andra än läkare och den honom i wisja fall tillhandagående apothekaren må af allmänna medel gäldas, har Kongl. Maj:t förordnat, att räkning å det fordrade ersättningsbeloppet, försedd med wederbörande läkares eller kronobetjents attestat och, dereft ersättningsfrågan warit föremål för domstols pröfning, åtföljd af domstolens derom meddelade beslut, skall aflemnas till Kongl. Maj:ts Befallningshafwande, som, efter det räkningen i Landskontoret undergått behörig granskning, eger att densamma med dertill hörande handlingar till Sundhets-Collegium insända; och skall Collegium i afseende på utbetalning af det wederbörande författningesenligt

tillkommande belopp, hwilket bör utgå af de under Collegii disposition warande, för mediko-legala besigtningar anslagna medel, förfara på sätt angående gäldande af läkares kostnadsräkningar i sådana fall är stadgad.

Provincial-
läkarewården
m. m.

Efter det Rikets siff förjamlade Ständer anwisat 9,000 riksdaler att, enligt Kongl. Maj:ts disposition, användas till löner, hwardera å 1,500 riksdaler, åt sex nya provincialläkare inom de orter af riket, der sådana läkarebeställningar ansåges wara mest behöfliga, under wilkor att inwånarne i hwarje distrikt skulle på egen bekostnad anskaffa och underhålla lämplig bostad åt läkaren wid den för honom bestämda station, bleswo fyra af dessa nya beställningar ordnade under 1867 års lopp, såsom i berättelsen till siffliadne Riksdag omsörmäldes, och de två återstående hafwa under år 1868 blifwit af Kongl. Maj:t, enligt Sundhets-Collegii förslag, inrättade inom följande län, hwarest wederbörande kommuner förbundet sig att uppfylla ofwanberörda wilkor, nemligen den ena inom Upsala län med läkarestation i Tierps socken och tjenstedistrikt af Tierps, Söderfors, Ekfarleby, Tolsta, Westlands, Hällnäs, Öster-Löfsta, Wendels, Tegelsmora, Films och Dannemora socknar; den andra inom Kalmar län, med stationen bestämd att förläggas i eller inwid Mälilla by och tjenstedistriktet att utgöras af Mjelpelands härad.

Åt fyra af Göteborgs stads Sundhetsnämnd antagne distriktsläkare, hwilka hafwa åliggande, bland annat, att hwar inom sitt område tillhandaga Sundhetsnämnden med upplysningar och biträde i afseende på tillsynen öfwer den allmänna helsewården, samt att lemna kostnadsfri läkarewård åt alla inom distriktet boende personer, som sakna medel att bekosta sådan wård, har Kongl. Maj:t medgifwit rättighet till årsberäkning lika med civile läkare i statens tjenst, under de i Kongl. Rungörelsen den 17 Oktober 1840 föreskrifna wilkor. Enahanda rättighet har

tillerkänt en wid Stockholms så kallade Sjukhem, en wid Provisoriska Sjukhuset å Sabbatsberg, en för Provisoriska Barnbördehuset wid Wolmar Yrkullsgatan i huswudstaden, en wid bruksegendomen Ammeberg i Hammars socken af Örebro län samt en inom Edsbergs socken af samma län anställd läkare.

Fyra nya apothek, med personligt privilegium, äro sifflidet år be- Apothek.
slutade, att anläggas wid eller i närmafte grannskap af stationerna i de
under året nybildade provincialläkaredistrikten inom Upsala och Kalmar
län, samt i Ströms distrikt inom Sämtlands län och på Kongl. Djur-
gården. — Filial-apotheket i Wrigstad inom Sönköpings län har blifwit
förändradt till sjelfständigt apothek med personligt privilegium.

Wid 1866 års utgång uppgick barnmorffornas antal i hela riket Barnmorffe-
wäsendet.
till 1,732, af hwilka 127 woro bosatta i Stockholm och de öfriga uti
andra städer eller på landsbygden.

Under loppet af år 1868 hafwa 105 barnmorffe-elever blifwit wid
rikets trenne läroanstalter underwifade uti allmänna förlofningskonsten
och, efter undergånget afgangsförhör, förklarats berättigade att barnmorffe-
yrket utöfwa. Af dem hafwa 48 utgått från Stockholms läroanstalt, 43
från Göteborgs och 14 från Lunds. Bland sålunda utexaminerade barn-
morffor hafwa i Stockholm 45 och i Göteborg 19, hwilka samtliga gjort
sig wäl kända för insigter och färdighet i den egentliga barnmorffekonstens
utöfning, äfwenfom för pålitlighet och ett hedrande uppförande, ytterligare

Bih. till Riksd. Prot. 1869. 1:a Saml. 1:a Afdeln. 9

Riksdags-Verättelsen.

wid anställdt förhör befunnits derutinnan ega behörig sfdlighet, förklarats berättigade att jemwäl denna del af förlofningskonsten under wisfa wilfor utöfwa.

Skydds-kopp-
hymningen.

Antalet af vaccinerade barn steg år 1867 till 96,841. — För nitiff och sfdlig utöfning af skydds-kopp-hymningen utdelades belöningar, dels i medaljer, dels i penningar och dels i vaccinations-instrumenter, till 117 personer.

Veterinär-
wäsendet.

Wid Veterinär-institutet i Stockholm har det nya Reglementet af den 24 Maj 1867 med fistidne års början trädt i werkställighet och undervisningen blifwit i öfwerensstämmelse dermed ordnad. Denna undervisning bestrides numera, sedan de wid Institutet inrättade nya tjenster blifwit tillsatta, af fyra profesorer, en lektor och en adjunkt. Antalet lärjungar uppgid år 1867 till 46, af hwilka 10 woro under året till elever antagne. En af desse afgid till annat yrke, men ingen utexaminerades. Wid Institutets smedja hafwa, utom samtliga eleverna, 6 artillerister, 4 gardister från Lifgardet till häft, 4 smedsgesäller och 2 kuskar erhållit undervisning och öfning i hofbeslagskonsten.

Wid Veterinär-inrättningen i Skara hafwa 27 lärjungar åtnjutit undervisning, bland hwilka 20 för att utöfwa veterinärkonsten i sin helhet och 7 för att bildas till smeder eller s. k. hofslagare, hwarför utom 12 personer erhållit undervisning i häftskoning. Från lärowerket har en lärjunge afgidt efter aflagd utgångsexamen, tre för wal af annat yrke och en till Veterinär-institutet i Stockholm. Af smedslärlingarne hafwa två

styrelse sig tilldragit sedan fjfsta Riksdag.

67

afgått såsom utexaminerade hofslagare. Undervisningen har meddelats af
famma lärarepersonal som föregående år.

Kongl. Maj:t förblifwer Riksdagen med all Kongl. nåd och ynnest
städse wälbewägen. Stockholms Slott den 18 Januari 1869.

C A R L.

LOUIS DE GEER.
